141. Torstaina 8 päivänä joulukuuta 1994

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi valtion kiinteistölaitoksesta 5767

Hallituksen esitys n:o 214
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

2) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta 5773

Hallituksen esitys n:o 238
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 37

3) Ehdotus laiksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta 5774

Hallituksen esitys n:o 205
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 37

4) Ehdotus laiksi terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista ..... „

Hallituksen esitys n:o 266
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 38

5) Ehdotus laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta 5775

Hallituksen esitys n:o 271
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39

6) Ehdotus laiksi säteilylain muuttamisesta 5779

Hallituksen esitys n:o 270
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

7) Ehdotus laiksi palkkaturvalain muuttamisesta 5780

Hallituksen esitys n:o 303
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

8) Ehdotus laiksi jätelain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 305
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13

Ensimmäinen käsittely:

9) Ehdotukset laiksi eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain 5 ja 11 §:n muuttamisesta ja 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 160
Lakialoitteet n:ot 80, 81 ja 91
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79

Pöydällepanoa varten esitellään:

10) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä Suomessa toimitettavia Euroopan parlamentin edustajien vaaleja koskevaksi lainsäädännöksi (HE 297) 5789

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80 hallituksen esityksen johdosta tullilaiksi ja laiksi tullilaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 257) ..... „

12) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain säännöksiin vuonna 1995 (HE 182) 5789

13) Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi Valtion pukutehtaan yhtiöittämisestä (HE 183) ..... „

14) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä eräitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen poikkeusjärjestelyitä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 185) ..... „

15) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 36 hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 188) ..... „

16) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40 hallituksen esityksestä vuonna 1995 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 208) ..... „

17) Talousvaliokunnan mietintö n:o 41 hallituksen esityksestä kirjanpitolain muuttamisesta (HE 264) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Aho E., AlaNissilä, Alho, Andersson, Dromberg, Hassi, Häkämies, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jurva, Järvilahti, Kanerva, Kekkonen, Kemppainen, Kivelä, Koistinen, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Lahikainen, Laitinen, Laukkanen M., Laurila, Lax, Leppänen P., Lipponen, Myller, Mölsä, Niinistö, Norrback, Ollila, Paasio, Pietikäinen S., Piha, Rauramo, Renko, Roos J., Röntynen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Skinnari, Suhonen, Takala, Tuomioja, Vanhanen, Vihriälä, Viinanen, Virrankoski, Vistbacka, Wahlström ja Zyskowicz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Sasi, Vihriälä, Rauramo, Niinistö, Koskinen, Kuittinen, Laukkanen M., Kemppainen, Lax, Myller, Dromberg, Zyskowicz, Järvilahti, Piha ja Koski.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Jurva, virkatehtävien vuoksi ed. Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alho, Björkenheim, Hassi, Häkämies, Jokiniemi, Kekkonen, Kivelä, Kuuskoski, Laitinen, Lax, P. Leppänen, Ollila, Paasio, Renko, J. Roos, Saastamoinen, Skinnari, Suhola, Takala ja Wahlström sekä

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho ja Viinanen.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 324—332.

Hallituksen esityksen n:o 234 peruuttaminen

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään peruuttanut eduskunnalle annetun hallituksen esityksen n:o 234 laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta.

Työjärjestyksen 54 §:n mukaan on peruutuksen tapahtuessa asian käsittely lopetettava. Eduskunta päättänee antaa peruutuksen tiedoksi hallintovaliokunnalle, jonka valmisteltavana puheena oleva esitys on.

Hyväksytään.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 655, 657, 660, 666, 668, 674, 680, 682—685, 687, 688, 690—696, 699—701, 710 ja 711. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi valtion kiinteistölaitoksesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 214
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Törnqvist: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä lakia Valtion kiinteistölaitoksesta. Hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus valtion rakennushallinnon lakkauttamisesta ja sen yhteydessä kiinteistöpalvelujen toimintojen siirtämisestä kokonaisuudessaan valtion toistaiseksi yksinään omistamalle osakeyhtiölle.

Kiinteistöpalvelutoimintoihin kuuluu rakentaminen, siivous, kiinteistönhoito ja korjaustoimi. Valtion laitoksia on aikaisemminkin yhtiöitetty, kuitenkin yleensä siten, että ensin laitoksista on tehty liikelaitoksia ja sen jälkeen vasta toisessa vaiheessa osasta liikelaitoksia on muodostettu osakeyhtiöitä. Vastikään täällä eduskunnassa hyväksyttiin Valtionrautateitten yhtiöittäminen. Yhtiöitetty on myös vastikään Posti- ja telelaitos. Näiden laitosten yhtiöittämisestä on käyty pitkälliset neuvottelut ja niiden neuvottelujen tuloksena on henkilöstön asema yleensä saatu kohtuullisen tyydyttävällä tavalla hoidetuksi. Työnantajataho ja henkilöstöjärjestöt ovat solmineet sopimuksen henkilöstön aseman turvaamiseksi.

Nyt käsiteltävänä olevassa Valtion kiinteistölaitoksen perustamisessa ollaan menettelemässä hyvin poikkeavalla tavalla verrattuna aikaisempiin yhtiöittämisiin. Jos se menettely toteutuu, jota nyt ollaan ajamassa, henkilöstön asema olennaisesti heikkenee. Yhtiöittämisessä on kysymys noin 3 500 henkilön työstä ja ennakkoarvioinnissa arvioidaan, että noista 3 500 henkilöstä noin 1 000 jää työttömiksi. Voi vain kysyä, onko tämä oikeaa henkilöstöpolitiikkaa, kun toiselta puolelta yhtiöitetään ja hoidetaan työttömyyttä ja toiselta puolen tehdään työttömiä.

Rakennushallituksen toimintaahan on tehostettu. Tätä tehostamista on tapahtunut jo 1980-luvun puolivälin jälkeen ja sitä on tehty yhteistyössä henkilöstöjärjestöjen kanssa. Muun muassa siivoustoimintaa on merkittävästi tehostettu ja tuottavuutta parannettu.

Pari vuotta sitten asetettiin työnantajien ja työntekijöiden yhteisestä päätöksestä ns. kilpailukykytyöryhmä, joka teki selvityksen kilpailukyvyn parantamismahdollisuuksista ja työtehovertailusta yksityispuolen sopimuksiin. Tuolloin tavoitteena oli liikelaitos ja keskeisenä keinona tuottavuuden parantaminen. Silloin asetetut tavoitteet on tänä päivänä ylitetty reilusti.

Toista vuotta sitten kesällä rakennushallituksen neuvottelijat katkaisivat yllättäen kaikki uutta yhtiötä koskevat neuvottelut. Syynä oli valtiovarainministeriön antama ohje, jonka mukaan uusi yhtiö lähtee niin sanotusti puhtaalta pöydältä ja määrittelee itse henkilöstö- ja sopimuspolitiikkansa eikä rakennushallinto muka tule neuvottelemaan sen puolesta.

Taustalla on valtiovarainministeriön yksipuolinen tulkinta, jonka mukaan perustettaville yhtiöille ei siirry työnantajan vastuita rakennushallinnolta. Valtiovarainministeriön ohjeet ja menettely ovat vähintään kummallisia. Luulisi, että valtiovarainministeri Viinanen ja hänen virkamiehensäkin tietävät, ettei valtionhallinnossakaan voi työntekijöitä kohdella miten vain, vaan sopimuksia ja lakeja on noudatettava.

Uusi, viime keväänä perustettu kiinteistöyhtiö Engel ei ilmiselvästi ole noudattanut voimassa olevia sopimuksia ja lakeja käydessään neuvotteluja työntekijäjärjestöjen kanssa. Erityisesti siivouspuolella on painostettu työntekijöitä irtisanomisen uhalla alentamaan palkkojaan jopa 20—30 prosenttia. Kun tiedämme siivouspuolen palkat, olivatpa ne yksityisiä tai valtionyhtiöiden siivoojien palkkoja, tällaiseen ei kerta kaikkiaan ole varaa tai sitten sillä palkalla ei elä. Jos tällaisia uhkauksia olisi käytetty esimerkiksi VR:n tai Posti-Telen yhtiöittämisessä, olisivat työnseisaukset olleet aivan todennäköisiä. Nyt kyseessä on naisvaltainen ala ja valtio työnantajana menettelee todella röyhkeästi, kun sen edustajat työnantajapuolella uhkailevat työntekijöitä irtisanomisilla ja vaativat palkkojen alentamista eikä eläkekysymyksissäkään ole päästy vielä sopimukseen. Voi vain sanoa, että tämä peli ei vetele. Valtion on kohdeltava myös naisvaltaisten alojen työntekijöitään yhtiöissä ainakin yhtä oikeudenmukaisesti kuin VR:n ja Postin tapauksissa.

Vaikka valtion toimintojen yhtiöittäminen edellyttääkin verraten moninaisia ja oikeudellisia toimenpiteitä, on lopputulosta eli toimintojen

siirtämistä ja työnantajan vaihtumista pidettävä ainakin liikkeen luovutuksena, mikä määritellään työsopimuslaissa ja työehtosopimuslaissa. Oikeastaan kysymys on hallinnon uudelleen järjestämisestä eikä liikkeen luovutuksestakaan, koska uuden osakeyhtiön omistaa valtio niin kuin rakennushallinnonkin, mutta tämä on vähintä, mitä tässä yhteydessä voidaan tehdä. Tämä on ollut myös työntekijöiden lähtökohta neuvotteluissa, mutta sen lähtökohdan valtio työnantajana on torjunut.

Eduskunta on ottanut asiaan kantaa jo vuoden 1992 valtiopäivillä käsitellessään eräiden valtion laitosten yhtiöittämistä koskevia esityksiä. Silloin valtiovarainvaliokunta mietinnössään edellytti kunkin laitoksen osalta, että kyseisen valtion laitoksen yhtiöittämisessä tulee työntekijöiden eläke- ja muut työsuhdekysymykset järjestää sopimusteitse jo ennen yhtiöittämistä. Saman tyyppisen ponnen on myös puolustusvaliokunta kirjannut mietintöönsä Valtion pukutehdasta koskevassa asiassa. Mutta tässä mietinnössä valiokunta toteaa, että myös tässä asiassa on kysymys liikkeen luovutuksesta ja neuvotteluja on käytävä sen mukaisesti.

Valtiovarainvaliokunnan enemmistö ei ole kuitenkaan kirjannut asiaa ponnen muotoon, mikä velvoittaisi hallitusta. Tähän asiaan jätetyssä vastalauseessa on pidetty itsestäänselvänä asiana, että kyseessä on vähintään liikkeen luovutukseen verrattava tapahtuma. Vastalauseessa todetaan näin: "Rakennushallinnon tilalle perustettavan osakeyhtiön palvelukseen siirtyvien työntekijöiden oikeusasema määräytyy siten lähinnä työsopimuslain ja työehtosopimuslain mukaisesti." Olen lainannut tämän suoraan valiokunnan vastalauseesta, ja kieli on sen mukaista: "Tämä merkitsee mm. sitä, että

— rakennushallinnolla ei ole oikeutta irtisanoa työsopimuksia liikkeen luovutuksen perusteella

— työsuhteiden tulee jatkua sellaisinaan osakeyhtiötä velvoittavina

— voimassa olevat työehtosopimukset velvoittavat osakeyhtiötä aina työehtosopimuksen lakkaamiseen saakka samalla tavoin kuin se on velvoittanut rakennushallintoa

— työsopimuksen ehtoja voidaan muuttaa vain työsopimusosapuolten välisellä sopimuksella.

Näin ollen", vastalauseessa todetaan, " - - rakennushallinnon nykyisen henkilökunnan tulee kyetä siirtymään osakeyhtiön palvelukseen ns. vanhoina työntekijöinä. Samalla tulee turvata henkilöstön eläke-etuudet vastaavalla tavalla kuin on menetelty posti- ja telelaitoksen ja valtionrautateiden yhtiöittämistilanteissa."

Vastalauseessa on ponsi, jossa todetaan: "Valiokunta edellyttää valtion kiinteistölaitoksen muodostamisessa noudatettavan liikkeen luovutustilannetta koskevaa säännöstöä ja että henkilöstön eläke-edut turvataan organisaatiouudistuksen yhteydessä." Minusta vastalauseen ponsi on velvoittavampi kuin valiokunnan mietintö, vaikka tarkoittaakin samaa asiaa.

Joka tapauksessa mielestäni neuvotteluja tulee jatkaa nyt siltä pohjalta, että henkilöstöä ei irtisanota, vaan kyseessä on liikkeen luovutus, jossa työntekijät siirtyvät vanhoina työntekijöinä uuteen yhtiöön eli sovelletaan työsopimuslain 40 §:n mukaisia säännöksiä ja asiasta neuvotellaan työntekijäjärjestöjen kanssa.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Törnqvistin puhe oli hyvä ja johtopäätökset olivat oikeat, mutta perusteluihin olisin halunnut hieman lisää. Nimittäin kysymyshän ei ole mistään yksittäistapauksesta tällä kertaa vaan sen politiikan jatkumisesta, joka on alkanut jo aikaisemmin ja jolla on yhteytensä Suomen EU-ratkaisuun. EU:n kilpailupolitiikka on sitä, että puretaan julkisen vallan toimintayksiköitä palvelu- ja tuotantotoiminnan alueella ja sitten niitä yksityistetään ja otetaan käyttöön ne kovat ehdot, joita tässä puheenvuorossa esiteltiin.

Posti-Telen sekä Valtionrautateiden ohella samaa toimintaa on harjoitettu myös kunnallisella alueella. Helsingissä ollaan liikelaitostamassa Energialaitos, ja Helsingin kaupungin liikennelaitosta odottaa sama kohtalo. Väitän liittyen vielä siihen, että valtionyhtiöitä privatisoidaan, että taustalla on myös se talouspolitiikka, ne rakenteet, joihin Euroopan unionin kilpailupolitiikka meitä ajaa. Siinä mielessä nämä asiat eivät ole oikeassa asiayhteydessään, jos ne irrotetaan joksikin yksittäiseksi tapahtumaksi.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä tulemme ehdottomasti olemaan tämän lakiesityksen hylkäämisen kannalla.

Ed. Sasi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ed. Törnqvistin puheenvuoron johdosta, että se oli hyvä, mutta

totean myös saman tien ed. Seppäsen puheenvuoroon liittyen, että tämä laki on ollut valmisteilla jo pitkän aikaa liittyen Valtion kiinteistölaitosta koskevaan lakiin. Tässä valitettavasti on jo aiemmin tehty sopimuksia, jotka koskevat lähinnä rakennustoiminta, siivousta, kiinteistönhoitoa ja korjaustointa.

Haluan todeta, että kun tämä laki on nyt vasta käsittelyssä eduskunnassa, on kilpailutettu jo mm. Kuopion, Pohjois-Karjalan ja Kymen yliopistojen kohdalta siivoustoimi. Tämä minun mielestäni ei ole oikeudenmukaista, enkä jaksa oikein ymmärtää, täyttääkö tämä ne perusoikeudet, mitä yleensäkin ihmisille kuuluu, jotka ovat saaneet olla työpaikoissaan. Tämän johdosta kysyisinkin, mitä vielä on tehtävissä, että näiden siivoojien ja myös muun henkilökunnan kohdalta voitaisiin neuvotella niin, että palkkaukset eivät putoa ja myöskään eläke-etuudet eivät heikkene, niin kuin ed. Törnqvist täällä aikaisemmin totesi.

Tällaista ei voi enää sallia. Tälle lainsäädännölle pitää sanoa seis. En hyväksy tätä ehdotusta!

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On täysin tosiasia se, että sekä valtion kiinteistöjen hallinta että hoito kaipaavat todellista remonttia. Tämän asian käsittelyn yhteydessä on tullut ilmi se, että toiminta on tehotonta ja myös varsin kallista. Siitä syystä on ihan hyvä, että kerrankin kunnolla ravistellaan sekä hallintoa että hoitoa. Uskon, että lopputuloksena on se, että saadaan merkittäviä kustannussäästöjä aikaan. Ja muistakaa, ne rahat voidaan käyttää hyviin ja sosiaalisiin tarkoituksiin tai tuloverotuksen keventämiseen!

Mitä tulee ongelmiin, on totta, että kun valtion yksiköitä joko yksityistetään, osakeyhtiöitetään tai liikelaitostetaan, yleensä kaikissa näissä tilanteissa todelliset neuvottelut eivät lähde käyntiin ennen kuin eduskunta on hyväksynyt lain. Sitten vasta sekä työnantaja- että työntekijäpuoli toteavat, että ollaan tosiasioiden edessä, neuvottelut vauhdittuvat, ja tähänkin asti nopealla aikataululla yleensä on sen jälkeen päästy tuloksiin. Pitäisin tärkeänä sitä, että eduskunta ei aivan liikaa sotkeentuisi työnantaja- ja työntekijäpuolen neuvotteluihin. Mielestäni työnantajalla pitää olla työnantajan rooli, työntekijällä työntekijän rooli, ja he sopivat asioista keskenään.

Mutta haluan korostaa sitä, mihin keskeisesti vaikutin valiokunnassa ja jaostossa: Hyväksyttiin teksti, jonka mukaan kiirehditään näitä neuvotteluja. Nyt, kun laki on selvä, on tärkeätä, että mahdollisimman nopeasti sekä työnantaja- että työntekijäpuoli tunnustavat realiteetit ja pyrkivät sellaiseen ratkaisuun, mikä on sekä tarkoituksenmukainen uuden laitoksen kannalta että myös mahdollisimman inhimillinen ja pehmeä työntekijöiden kannalta.

Haluan myös todeta sen, että valiokunnan mietinnössä on referoitu asiantuntijoita. Me hankimme erittäin perusteellisia asiantuntijoiden kannanottoja siitä, missä määrin oli kyseessä liikkeen luovutus ja mikä on työntekijöiden juridinen asema. Mutta täytyy todeta, että mielestäni nämä asiat ratkeavat työoikeuden periaatteiden pohjalta ja niitä noudatettakoon sekä työntekijä- että työnantajapuolella.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On lähes pöyristyttävää kuulla ed. Sasilta, että tämä on oikean kaltaista ravistelua, kun pääosin pienipalkkaisilta naisilta ollaan viemässä työpaikat tai vähentämässä heidän palkkaansa 20—30 prosenttia. Ed. Sasi, te edustatte poliittista oikeistoa, mutta puolueenne pyrkii esiintymään myös palkansaajapuolueena. Tämän jälkeen voi todeta, että ne loputkin palkansaajat voivat kyllä siirtyä äänestämään sosialidemokraatteja tai jollemme me kelpaa, niin sitten vasemmistoliittoa.

Tämä oli uskomatonta. Teidän vieressänne istuu tuleva ministeri, ed. Anneli Taina, jonka kanssa olimme pari kuukautta sitten Hervannassa kuuntelemassa alan työntekijöitä, joita tämä ongelma koskee. Olisin todella toivonut, että ed. Sasi olisi ollut siellä paikalla. Minusta tämän asian olennainen kysymys on se, mihin ed. Törnqvist puheenvuorossaan viittasi: VR:n, Postin, Valtion pukutehtaan kohdalta on todettu, että eläke- ja palkkataso suunnilleen säilyy. On röyhkeyden huippu leikata tai pyrkiä leikkaamaan 20—30 prosenttia palkkoja tämän siirron yhteydessä.

Vetoan teidän vieressänne istuvaan edustajaan ja tulevaan ministeriin Anneli Tainaan, jotta tässä asiassa naisverkosto tai fiksut kansanedustajat tekisivät sen, mitä moraali ja oikeustaju tämän kaltaisessa asiassa edellyttää.

Ed. Vihriälä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L e h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kyse rakennushallinnon nykyisin tarjoamien kiinteistöjen ylläpidon ja rakentamisen palvelutehtävien yhtiöit-

tämisestä, ja mielestäni tässä on kaivattukin kyllä remonttia. Ed. Törnqvist puuttui asiassa vielä edelleen auki olevaan kysymykseen koskien henkilökunnan asemaa, ja se oli mielestäni varsin aiheellista. Eduskuntaan on tullut kuitenkin sellaisiakin lakiesityksiä myös tänä vuonna, joihin liittyy henkilökunnan asemaa koskevia ratkaisuja, niin että lakiesitykset on täällä viety läpi, ennen kuin ratkaisut henkilökunnan kanssa ovat olleet valmiita.

Tässäkin tapauksessa kyse on, niin kuin joku muukin edustaja täällä totesi, pienipalkkaisista naisista. Monet näistä siivoojista ovat olleet työssä rakennushallinnon palveluksessa pitkän aikaa, ja saattaa olla, että heidän on erittäin vaikeata löytää työtä nykyisiltä avoimilta markkinoilta sellaisilla ehdoilla, mitä yksityiset yritykset tarjoavat tällä hetkellä. Nämäkin näkökohdat tulisi ottaa huomioon ja ratkaisut tehdä nopeasti.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Törnqvist aloitti puheenvuoronsa minusta erittäin hyvin, mutta se puhe kyllä heikkeni jatkuessaan. Hänhän totesi, että Valtion kiinteistölaitoksessa, josta tehdään yhtiötä, henkilöstöä tulee kohdella samoin kuin Posti- ja telelaitoksessa ja VR:ssä, joista on tehty yhtiö. Ei sekään kovin hääppöinen tavoite kyllä ole, sillä Posti- ja telelaitoksesta on vähennetty tuhansia ihmisiä ja VR:stä tullaan vähentämään erittäin paljon henkilöstöä, mikä on ollut syynä siihen, että molemmissa näissä laitoksissa henkilöstön erittäin iso osa on vastustanut yhtiöittämistä. (Ed. Gustafsson: Ed. Tennilä ymmärtää nyt tahallaan väärin!) — En minä ymmärrä tahallani väärin vaan tiedän sattumoisin erittäin tarkkaan, mitä näissä laitoksissa on tapahtunut. — Vasemmistoliitto on ollut yhtiöittämistä vastaan sekä PTL:n että Valtionrautateiden osalta ja on myös Valtion kiinteistölaitoksen osalta yhtiöittämistä vastaan.

Jos otetaan bisnesajattelu, niin silloin otetaan bisnesajattelu ja palvelu ja henkilöstö saavat jäädä sivuun. Kyllä näillä asioilla on logiikkansa. Jos sanoo a, niin silloin sanoo, haluaa tai ei, myös b. Eli jos lähtee kovan liiketoiminnan tielle, edestähän löytyvät vain henkilöstön vähennykset ja aseman huononnukset, ja tämä pitäisi myös tovereiden sosialidemokraattien tietää.

Ed. Rauramo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rakennushallinnon yksityistämistä ei sentään ole Brysselistä ohjattu, niin kuin ed. Seppänen väittää. Johdonmukaista linjaa se kyllä noudattaa, mutta tätä kovaa ja työntekijöistä piittaamatonta linjaa johdetaan Helsingistä Senaatintorin varrelta valtioneuvoston tiloista. Valtion kiinteistönhoidon toimintaa on merkittävästi tehostettu, työtä on kehitetty erittäin korkealuokkaiseksi ja erityisasiantuntemusta omaavaksi. Valitettavasti tämäkään ei riitä yksityisten yritysten halpamyynnin kanssa kilpailemaan. Valitettavaa on nimenomaan työntekijöiden asema, jos heistäkin tehdään samanlaisia halpamyynnin kohteita, niin kuin nyt näyttää työnantajaedustajan väitteiden mukaan olevan laita.

Ed. Törnqvist valitti sitä, että valtiovarainvaliokunta ei ole kyennyt yhtymään siihen velvoittavaan ponteen, joka sosialidemokraattien vastalauseessa on esitetty. Jonkinlainen lohdutus työntekijäpuolelle varmaankin tässä kamppailussa on se, että ihan riippumatta siitä, mitä valtiovarainvaliokunnan ponteen on kirjoitettu tai mitä enemmistö jätti kirjoittamatta, työoikeuden säännöt kuitenkin pätevät. Edelleenkin haluan korostaa työoikeuden professori Tiitisen lausuntoa, jonka hän antoi valtiovarainvaliokunnan verojaostolle siellä asiantuntijana ollessaan. Hänen mielestään tässä epäilemättä on kysymys liikkeen luovutuksesta nimenomaan työsopimussuhteessa olevien työntekijöiden osalta ja se edellyttää, että heidän asemaansa tulee käsitellä kuin vanhoina työntekijöinä liikkeen luovutuksen yhteydessä.

Edustajat Niinistö ja Koskinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä ihmettelen tovereiden vasemmalla puheenvuoroja. Ed. Seppänen löysi EU-ratkaisusta taustat tälle asialle, ja hyvä, ettei ed. Tennilä sanonut, että tämä on sosialidemokraattien keksintöä, kun me olemme taistelleet tätä yhtiöittämistä vastaan kynsin ja hampain koko ajan, vuosikaudet. Ed. Sasin puheenvuoro oli kyllä aika erikoinen. Tällä tavallako kokoomus ravistelee valtion liikelaitoksia tai valtion toimintoja? Kiinteistö- ja rakennushallintoa on ravistettu niin, että sieltä on tuhannen ihmistä joutunut työttömäksi, sanottu irti. Neuvotelkaa

nyt näiden kanssa sitten voimassa olevan työehtosopimuksen hengessä. On aivan irvokasta puhua ravistelusta, kun ihmisiä potkitaan pellolle.

Talousvaliokunnassa on samaan aikaan käsiteltävänä Valtion hankintakeskusta koskeva esitys, jossa kuulimme professori Tiitistä ja eräitä muita asiantuntijoita. Valiokunnalle ei jäänyt pienintäkään epäselvyyttä siitä, etteikö tässä rinnakkaisessakin asiassa olisi ainakin liikkeen luovutuksesta kysymys, ellei vain liikkeen hallinnon muutoksesta, ja se on hoidettava neuvotellen työntekijöiden kanssa. Siitä ei ole epäilystäkään. Nyt te, meidän porvaristomme eduskunnassa olette hyväksymässä tämän velvollisuuden laiminlyönnin. Kuinka tämä on selitettävissä?

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vaikka minä olen ollut aikoinani kymmenkunta vuotta ammattiyhdistysliikkeessä lakimiehenä, niin kyllä toki sen jälkeen hyvin monissa tehtävissä työnantajana, ja olen siinä mielessä tällä hetkellä eduskunnassa myöskin työnantajan edustajana, yhtenä heistä, ja mielestäni työnantajan pitäisi noudattaa lakia kaiken sen hyvän tiedon mukaan, mitä hänelle on annettu. Ne tiedot, mitkä valiokuntakäsittelystä tulevat mietinnön ja vastalauseiden pohjalta, antavat kyllä ymmärtää, että tässä työnantaja ei ole toiminut niin vilpittömästi lakia noudattaen kuin olisi voinut.

Tämän vuoksi olen todellakin pahoillani siitä, että valtio itse osoittaa, toki tämän hallituksen aikana jälleen kerran, huonoa esimerkkiä siitä, millä tavalla kunnon työnantaja menettelee. Tämä tietysti tekee kaikki muutkin kuin vasemmistoliiton kohta puoleen epäluuloisiksi sen suhteen, voidaanko valtion puolella tehdä minkään näköisiä organisaatiouudistuksia, kun kuitenkin toisella puolella on ketunhäntä kainalossa ja aiotaan käyttää näitä muutoksia pelkästään työntekijöiden aseman huonontamiseen eikä suinkaan, niin kuin ajatus kai alkujaan on ollut, toiminnan tehostamiseen.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen ilmeisesti poistui salista, mutta haluan osoittaa sanani myöskin hänelle sen suhteen, että EU:n kilpailupolitiikka ei tätä ratkaisua nyt vain sanele. Kyllä täytyy sanoa ihan rehellisesti, että tämä on nyt meidän hallituksemme ja hallituspuolueiden ikioma luomus, millä tätä ratkaisua yritetään viedä eduskunnassa läpi.

Totean vielä, että valittu linja on hyvin kova ja kalsea, koska se koskettaa nimenomaan pienipalkkaisia naisia, jotka muutoinkin tällä hetkellä ovat toimeentulon rajamailla. Vielä valitettavaa on se, että jos tämän yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia laskee, kokonaisvaikutuksia, niin uskon, että oletettu säästö tai kilpailuetu tästä uudesta organisaatiosta kääntyy taas miinuksen puolelle, siis jos siinä kokonaisvaikutukset otetaan mukaan. Tässä suhteessa olen hirveän murheellinen siitä, että tällaisia footteja täällä tehdään päätös toisensa jälkeen eikä katsota, mihin tämä todellisuudessa johtaa.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi sanoi, että rakennushallinnon työntekijöiden työ on tähän asti ollut tehotonta ja kallista ja nyt tarvitaan kustannussäästöjä. Mistä ed. Sasi tietää, että esimerkiksi siivoojien työ on tehotonta ja kallista? Minusta tuntuu, että jos ed. Sasi tai minut laitettaisiin siivoamaan ne määrät, mitkä nyt on siellä työntekijöillä siivottavana, niin toiseksi jäätäisiin.

Valtionhallinnossa, kuten kunnallishallinnossakin, on viime vuosina tehostettu tietoisesti työtä ja työntekijät joutuvat tekemään huomattavasti suuremmat määrät työtä samalla palkalla kuin aikaisemmin, ja teho on otettu työntekijöiden selkänahasta. Sen vuoksi monet niin kunnan kuin valtion työyksiköistäkin ovat täysin kilpailukykyisiä yksityiseen verrattuna. Työtä on tehostettu niin paljon viime vuosina. Sen vuoksi minusta on törkeää tuomita työntekijät vain sen perusteella, kenen palveluksessa he ovat.

Kyllähän asia sillä tavalla on, että kyseessä on ideologinen sota, jos niin voisi sanoa. Tämän hallituksen aikana yksityistetään ja yhtiöitetään kaikki, mitä vain irti saadaan. Se on ideologinen valinta, ja se valinta on tehty silloin, kun tämän hallituksen hallitusohjelmaa on tehty.

Ed. L a a k s o n e n: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn henkilökohtaisesti ed. Törnqvistin käyttämän puheenvuoron sisältöön siitä, että tämä hallituksen esitys ja siihen liittyvät valmistelut on mitä törkeimmällä tavalla tehty. Niissä ei ole noudatettu työoikeudellisia peruslähtökohtia siitä, millä tavalla tällaisessa tilanteessa tulisi turvata työntekijöiden asema.

Toisaalta en voi mitenkään yhtyä ed. Sasin näkemyksiin siitä, että aivan sumeilematta voidaan tehdä tämän kaltaisia ratkaisuja, joissa pienipalkkaisten ihmisten palkkoja vielä voidaan alentaa 20—30 prosentilla. Neuvottelut ovat kes-

keneräisiä, ei ole sovittu eläkejärjestelmistä siten kuin muissa yhtiöissä. Sotku on näiltä osin täysin hallituksen aikaansaama, ja hallitus vastaa siitä sotkusta.

On nimittäin epäiltävissä, että ammattiliitot jatkossa lähtevät toimimaan, jos tältä pohjalta laki hyväksytään, ja kaikki ne menettelytavat käydään lävitse juridisesti oikeuselimissä, ja varmasti tulee säröjä ja ongelmia niiltä osin. Varsinkin työoikeuden professori Kari-Pekka Tiitinen on esittänyt sen kaltaisia näkemyksiä, että tässä on menetelty vastoin kaikkia niitä periaatteita ja sopimuksia, jotka tällaisessa tapauksessa olisi tullut ottaa huomioon.

Kun tilanne nyt on tällainen, ei millään riitä, että valiokunta toteaa ja toistaa oikeastaan mietinnössään sen aikaisemman näkemyksen, joka tuli käsitellyksi vuoden 1992 valtiopäivillä silloisen liikelaitostapauksen yhteydessä. Tuolloin nimenomaisesti perustuslakivaliokunnan antaman lausunnon mukaan tulisi neuvotella työntekijöiden eläke- ja muut työsuhdekysymykset ja järjestää sopimusteitse jo ennen yhtiöittämistä. Nyt ei ilmeisesti näin ole menetelty tai on menetelty joka tapauksessa voimassa olevien sopimusperiaatteiden vastaisesti.

Kun ed. Törnqvist puheenvuorossaan jo varsin perusteellisesti koko opposition yhteistä vastalausetta ja sen sisältöä esitteli, minun ei tässä yhteydessä tarvitse toistaa niitä näkemyksiä ja sanoja.

Mutta kun miettii tilannetta, missä nyt olemme, ja pitäisi 1.1.1995 toiminnan käynnistyä uuden yhtiön puitteissa, niin jotain eduskunnan kuitenkin nyt pitäisi tehdä, ettei käy sillä tavalla, minkä ed. Halonen puheenvuorossaan myös totesi näistä periaatteista, että me tekisimme huonoa ja kelvotonta lainsäädäntöä täällä.

Ainoa jäljellä oleva tie, kun nyt olemme toisessa käsittelyssä käsittelemässä hallituksen esitystä laiksi valtion kiinteistölaitoksesta, on se, että asia palautetaan perustuslakivaliokunnalle sen selvittämiseksi, onko menetelty sillä tavalla kuin eduskunta vuonna 1992 perustuslakivaliokunnan antaman lausunnon pohjalta on edellyttänyt, koska on epäiltävissä, että näin ei ole tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla ehdotan, että valiopäiväjärjestyksen 66 §:n 5 momentin mukaan asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan sen selvittämiseksi, onko toimittu asian osalta niin kuin eduskunta on aikaisemmin edellyttänyt.

Edustajat Kuittinen ja M. Laukkanen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi kannatan ed. Laaksosen tekemää ehdotusta, että asia lähetetään perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Minusta tämä peli on nyt vihellettävä poikki. Ed. Sasi, toivoisin, että tekin kuuntelisitte. Nyt on todella vihellettävä peli poikki. Minusta eduskunta ei saa jatkaa asian käsittelyä, ennen kuin saamme perustuslakivaliokunnan lausunnon. Minun mielestäni on tapahtumassa oikeusmurha, ja uskallan käyttää tätä sanaa myös täällä.

Nyt tämän esityksen yhteydessä ollaan muodostamassa Valtion kiinteistölaitosta ja siirtämässä rakennushallituksen siivoojat tai osa heistä, ketkä ne valitut ovatkin, Engel Kiinteistöyhtymä Oy:n palvelukseen heikentäen oleellisesti heidän työehtojaan. Se on ennenkuulumaton ratkaisu tältä eduskunnalta. Jos tämä menee lävitse täällä, ilman että eduskunta nyt pysäyttää tämän asian käsittelyn, tämä eduskunta osoittaa halveksivansa naisvaltaista alaa, naisvaltaisia matalapalkattuja naisia, siivoojia. Tällainen ratkaisu ei olisi koskaan mennyt eduskunnassa lävitse, mitä tulee Valtionrautateihin tai Postiin ja Teleen. On totta, kun täällä sanottiin, että ei se nyt välttämättä ollut maailman paras ratkaisu, mitä tehtiin Valtionrautateiden ja Posti-Telen osalta. Ed. Tennilä siitä täällä huuteli, mutta olihan se sentään huomattavasti parempi kuin tämä. Nyt ovat todellakin siivoojat täysin epävarmassa tilanteessa. Heitä uhkaillaan, heitä pelotellaan ja heidän etujaan ollaan rajusti heikentämässä.

Arvoisa puhemies! Minusta on kyse myös siitä, että nyt ollaan siivoustyön arvostusta muuttamassa hyvin rajusti, muuttamassa sitä käsitystä, että siivoustyö on arvostettua ammattityötä, työtä, jota ihminen voi tehdä ihan työuran ajan, tuntea ylpeyttä hankitusta ammattitaidosta ja halusta kehittää sitä työtä. Jos nyt katsotaan, että tehdään siivoustyöstä oikein valtion suurella tuella alipalkattua työtä, työtä, jolla ihminen ei välttämättä edes elä, se on myös yhteiskunnan päättäjien viesti siivoojille siitä, miten me sitä työtä arvostamme. Minusta tämä on loukkaus naisia kohtaan. Tämä on erityisesti loukkaus rakennushallituksen palveluksessa olevia siivoojia kohtaan.

Nyt on muistettava, että tätä hanketta on viety eteenpäin hyvässä yhteisymmärryksessä työntekijöiden kanssa, koska työntekijät olivat luotta-

vaisia. He luottivat siihen, että valtio työnantajana noudattaa myös omia pelisääntöjään, pelisääntöjä, jotka ovat voimassa tässä yhteiskunnassa. Henkilöstö on tukenut tätä hanketta, ja nimenomaan he ovat olleet luottavaisella mielellä, ja tämä on heidän palkkansa tästä asiasta.

Mutta miten on käynyt johdon? Ei johdon palkkoja kukaan ole leikkaamassa. Ei johdolle kukaan ole tarjoamassa palkanalennuksia: 20:n, 30:n, jopa 40 prosentin palkanalennuksia. Näinhän ei tule tapahtumaan. Tämänhän me tiedämme jo entuudestaan.

Kuten ed. Törnqvist hyvin perusteellisessa ja asiantuntevassa puheenvuorossaan totesi, rakennushallituksen piirissä on jo tapahtunut valtavaa rationalisointia. Työn tuottavuus on noussut, siellä on mitoitettu työt moneen kertaan, siivottavat pinta-alat ovat kasvaneet, tuottavuus on noussut, ja väkeä on vähennetty sieltä. Nyt aiotaan vähentää edelleen, kun työntekijät siirretään Engel-yhtymän palvelukseen. Edelleen vähennetään väkeä ja sitten ne armoitetut, jotka kenties työtä saavat, pistetään tekemään nälkäpalkalla työtä. Tämä on aivan käsittämätöntä.

Olen saanut selville, että kun tällä hetkellä rakennushallinnossa siivoojien alkupalkka on noin 5 500 markkaa, niin nyt pahimmillaan saatetaan tarjota alkupalkkaa, joka on nippa nappa yli 4 000 markkaa, vajaat 4 300 markkaa. Kun ammattitaitoinen siivooja pitkän työuran jälkeen on, esimerkiksi 18 palveluvuoden jälkeen, voinut päätyä palkkatasolle hieman yli 7 700 markkaa, niin nyt Engel-yhtymän puolelta on puhuttu palkkatasosta, joka jäisi alle 6 000 markkaan parhaimmassakin tapauksessa. Tämäkään ei ole edes varmaa, vaikka palveluvuosia otettaisiin huomioon, mutta joka tapauksessa aivan selvästi alempaa palkkatasoa ollaan tarjoamassa.

Kuuntelin ed. Sasin puheenvuoroa ja häpesin, häpesin, vaikka olen vasemmistoliiton kansanedustaja ja ed. Sasi on kokoomuksesta, mutta häpesin meidän kansanedustajien puolesta, kun te puhuitte pelkästään tehottomasta toiminnasta. Menkääpä haastattelemaan niitä rakennushallituksen siivoojia, miten tehotonta se työ on siellä, kun joutuu tekemään fyysisesti raskasta työtä. Siivoojien työ on tässä yhteiskunnassa tällä hetkellä yksi kaikkein raskaimpia ammatteja, ed. Sasi. Se on Työterveyslaitoksen ja monien muiden tutkimuksissa todettu. Se on yksi kaikkein raskaimpia ammatteja tässä yhteiskunnassa. Menkää kysymään heiltä, kuinka helppoa se on! Te väitätte, että tehdään tehotonta työtä. Tietääkö ed. Sasi, millä muilla aloilla on niin tarkkaan mitoitettu joka ikinen pinta-ala, mitä pitää tehdä, montako kertaa pitää tehdä. Minuutti-, sekuntiaikataulut on laskettu siivoojien töissä, ja te kehtaatte puhua tehottomasta työstä. Minusta se on niin loukkaavaa, etten löydä edes sanoja kuvatakseni tätä tilannetta.

Arvoisa puhemies! Sitten olen erityisen huolissani myös niistä iäkkäämmistä siivoojista, juuri niistä, jotka ovat tehneet pitkän päivätyön. Nyt on pelättävissä, että tämä yhteiskunta palkitsee vähän yli 53-vuotiaat sillä, että he ovat nyt ensi sijassa irtisanottavien listalla, kun myös valtio työnantajana tietää erinomaisen hyvin ja Engel-yhtiö myös, että nyt heitä pidetään ensin työttöminä ja työttöminä ja työttöminä vuodesta toiseen ja he kenties pääsevät 60-vuotiaina työkyvyttömyyseläkkeelle. Mutta ajatelkaapa, ed. Sasi, että vaikka monet näistä siivoojista ovat tehneet raskasta työtä pitkään ja ovat jo työn kuluttamia, tiedän, että moni heistä haluaisi jatkaa kuitenkin työssään vielä, kokea olevansa tarpeellinen ja hyödyllinen tässä yhteiskunnassa kohtuullisella palkalla. Mutta nyt heidän näköalansa on se, että heidät tullaan irtisanomaan, ja on vaikea kuvitella, että näinä aikoina heille löytyisi työtä mistään muualta.

Arvoisa puhemies! Itse olen vuosien varrella oppinut arvostamaan siivoojien työtä. Sairaalassa — voi sanoa — kaikki perustuu siihen, ja jos siivoustyöt pettävät, ei parhaimpienkaan lääkäreiden ja hoitajien työllä ole paljonkaan merkitystä hygieniatason pettäessä. Luulen, että ainakin kaikki naiskansanedustajat osaavat myös arvostaa siivoustyötä, ja uskon, että suurin osa miehistäkin, ed. Sasi ehkä ei.

Arvoisa puhemies! Olen puhunut nyt täällä sydämen kyllyydestä, jos näin sanotaan, mutta olen aivan tosissani tässä asiassa. Sen takia annan myös tunteitteni näkyä täältä. Tässä mielessä minusta asia on palautettava perustuslakivaliokuntaan.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

2) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 238
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 37

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 37. Ensin

sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 ja 5 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 205
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 37

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 37. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 266
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 38

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 38. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Tässä laissa tehdään säännökset siitä, miten terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet hyväksytään. Valiokunta on tehnyt yhden muutoksen. Se koskee kliinisiä kokeita, joita valmistajat saavat tehdä. Hallitus esitti, että pitää tehdä ilmoitus ja 60 päivän jälkeen saa aloittaa kliinisten kokeiden tekemisen. Tuotteet on jaettu eri ryhmiin. Kun kuulimme asiantuntijoita, valiokunta muutti pykälää niin, että ykkösryhmään kuuluvien laitteiden tai tarvikkeiden osalta kliinisiä kokeita saa tehdä heti, kun on tehnyt ilmoituksen.

Nyt olemme kuitenkin kuulleet Stakesista huolen siitä, että tämä saattaa johtaa hankalaan tilanteeseen, jos Stakesilla olisikin jotakin huomautettavaa näistä kokeista, kun kokeita ei välttämättä tehtäisi kaikkien taiteen sääntöjen mukaan, jos tällaista ilmaisua voi käyttää. Kun Stakesin huoli tuli valiokunnan tietoon vasta sen jälkeen, kun asia oli jo käsitelty — saatuamme ministeriöstä vahvistuksen sille, että pykälä voidaan muuttaa — haluaisin tässä yhteydessä nostaa tämän asian esille vielä siltä osin, että nyt on tarkkaan seurattava, että tästä pykälästä ei tule mitään ongelmia ja kaikki eettiset ja muut säännökset tulevat hyvin noudatetuiksi. Jos ongelmia tulee, pitää palata alkuperäiseen hallituksen esitykseen.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen otti esiin tärkeän asian. 8 §:ssä mainittu 60 päivän odotusaika on tiukempi kuin direktiivi suomalaisilta vaatii. Kysymykseen ministeriön edustaja sanoikin, että tämä on lähinnä varmistettu byrokratian toimimiseksi eikä tätä vaadita ykkös- ja kakkosluokkaan kuuluvilta laitteilta, vaan kolmosluokkaan kuuluvilta. Näitä lääkinnällisiä välineitä ja tarvikkeita tuottavat suomalaiset yritykset totesivat, että tämä haittaa heidän työskentelyään, koska heidän tuotteistaan suurin osa, yli 90 prosenttia, menee vientiin ja sen takia nopea käsittely on aiheellista. Tästä 60 päivän odotuksesta tulee heille taloudellista haittaa. Sillä ei ole mitään terveydellistä turvallisuutta huonontavaa vaikutusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4 § ja 1 luvun otsikko, 5—9 § ja 2 luvun otsikko, 10—13 § ja 3 luvun otsikko, 14—18 § ja 4 luvun otsikko, 19—23 § ja 5 luvun otsikko, 24—26 § ja 6 luvun otsikko, 27 § ja 7 luvun otsikko, 28—30 § ja 8 luvun otsikko sekä 31 ja 32 § ja 9 luvun otsikko, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 271
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M u t t i l a i n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan pieniä, mutta tarpeellisia muutoksia vammaispalvelulakiin. Tämä on hyvä asia. Viime aikoina on useissa kannanotoissa selkeästi todettu ja korostettu sitä, etteivät säästöt saa enää kohdistua vammaisiin henkilöihin. Valtakunnallisesti ei enää anneta sitovaa ohjeistusta, joten on erittäin tärkeää, että lainsäädäntö on selkeää ja yksiselitteistä kuntien korvaus- ja järjestämisvelvollisuuden laajuuden osalta. Vuoden 86 vammaispalvelulain perusteissa todetaan: "Henkilökohtaisen avustajan palkkaamiseen tarkoitettu tuki olisi verotonta eikä siitä perittäisi asiakasmaksuja. Palveluja, joiden osalta kunnilla olisi erityinen järjestämisvelvollisuus, olisivat kuljetuspalvelut, tulkkipalvelut sekä palveluasuminen."

Arvoisa puhemies! Kunnissa on kuitenkin lain 9 §:n sekä asetuksen säännösten osalta tulkintaongelmia, jotka kohdistuvat siihen, missä määrin henkilökohtaisen avustajan palkkakustannuksia sekä välineiden, koneiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia korvataan. Hallituksen esitys ei tuo ratkaisua, vaan aiheuttaa jopa uusia tulkintaristiriitoja. Vammaispalvelulain tarkoituksena on kuitenkin edistää yhdenvertaisuutta ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja eikä luoda uusia vaikeuksia eikä alueellista epätasa-arvoa. Näin on nyt kuitenkin mahdollista tapahtua.

Ehdotimme valiokunnassa selkeämpää pykälämuotoilua, joka olisi ollut yksiselitteinen. Koko oppositio oli tämän pykälämuotoilun takana, mutta hävisimme sen kuitenkin valiokunnan äänestyksessä. Toivottavasti täällä salissa se tulee hyväksytyksi. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä teemme tämän muutosesityksen.

Muutosesityksessämme on todellakin parempi muotoilu: "Vammaiselle henkilölle korvataan hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän tarpeen mukaisesti kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta sekä asetuksella tarkemmin säädetyllä tavalla kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta. Vastaavasti korvataan ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat vamman tai sairauden edellyttämän tarpeellisen vaatetuksen ja erityisravinnon hankkimisesta sekä muista tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisista tukitoimista." Toivomme, että iso sali hyväksyy tämän paremman muotoilun.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kuten ed. Muttilainen totesi, oppositio yhdessä pyrki saamaan paremman muotoilun 9 §:n 1 momenttiin onnistumatta siinä kuitenkaan.

Vammaispalvelulain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja, kuten pelkästään vamman vuoksi aiheutuvia kustannuksia. Vammaisten henkilöiden ja erityisesti vaikeavammaisten osalta perusoikeudet eivät mielestäni voi toteutua ilman riittäviä ja yksilöllisiä avustuspalveluita.

Ihmettelen sitä, että valiokunnan enemmistö hyväksyi 9 §:n 1 momentin hallituksen esityksen mukaisesti, vaikka asiantuntijakuulemisen yhteydessä kävi kyllä selvästi ilmi, että se saattaa johtaa eriarvoistumiseen vammaisten mahdollisuuksissa saada palkata henkilökohtainen avustaja. Tilannehan ei tälläkään hetkellä ole hyvä. Ongelmia on edelleenkin. Mutta nyt juuri vammaispalvelulain seurantatyöryhmä on muistiossaan tuonut ilmi näitä epäkohtia eli sen, että tulkintaongelmat 9 §:n sanamuodon ja asetuksen säännöstön osalta kohdistuvat sekä henkilökohtaisen avustajan palkkakustannusten että välineiden, koneiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen. Seurantatyöryhmä myös nimenomaan esitti näiden epäkohtien poistamiseksi sitä, että pykälää tulkintaongelmien vuoksi täsmennettäisiin siten, että henkilökohtaisen avustajan palkkakustannukset korvataan vamman edellyttämän tarpeen mukaisesti kokonaisuudessaan. Niinpä on hyvin valitettavaa, että näin ei tehdä.

Tosiaan pahimmassa tapauksessa vähävaraiset vammaiset voivat joutua kokonaan henkilökohtaisen avustaja-järjestelmän ulkopuolelle, koska heillä ei ole varaa maksaa omavastuina

esimerkiksi 30:tä prosenttia avustajan palkkauskustannuksista, puhumattakaan työnantajan lakisääteisistä maksuista tai pyhätyö- ja ylityökorvauksista.

On pidettävä myös mielessä, että tilanne saattaa johtaa sillä tavalla negatiiviseen suuntaan, että laitoshoidon tarve lisääntyy, vaikka nimenomaan avustajajärjestelmän tavoitteena on ollut — paitsi tietysti lisätä vammaisten mahdollisuutta elää inhimillisesti korkeatasoista elämää — myös vähentää laitoshoidon tarvetta. Meillä valiokunnassa oli tiedossa nykyiset ongelmat ja se, että nyt monet vammaiset joutuvat oikeusteitse peräämään oikeusturvaansa juuri näiden tulkintaongelmien takia.

Me vasemmistoliitossa, niin kuin muukin oppositio, olemme sitä mieltä, että nyt asia tulisi korjata, ja tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään 9 §:n 1 momenttiin muutoksen, joka käy ilmi myös molemmista vastalauseista.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Edustajat Muttilainen ja O. Ojala ovat puhuneet lakiin liittyvästä tärkeimmästä kohdasta, ja olen heidän kanssaan samaa mieltä tietysti, koska vastalauseenkin olen allekirjoittanut siitä, että 9 §:ää pitäisi muuttaa.

Mutta haluaisin vielä kiinnittää huomiota 8 §:ään ja sen tulkintaan.

8 §:ssähän ensinnäkin muutetaan ilmaisu "saattopalvelu" ilmaukseksi "saattajapalveluksi". Tämän historiaa kannattaa tässä yhteydessä hieman toistaa. Kun lakia vuonna 1986 säädettiin, hallituksen esityksessä todettiin vaikeavammaisten oikeudesta kuljetuspalveluihin se, että kuljetuspalveluja voidaan tarvittaessa täydentää sosiaalihuoltolain mukaisilla kotipalveluilla, joihin kuuluvat mm. saattopalvelut. Valiokunta ei silloin pitänyt riittävänä sitä, että pitäisi vammaispalvelulain ohella toisen lain eli sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja hakea, jotta vaikeavammainen saisi kuljetuksen mukana myös saattajan silloin, kun se on tarpeellista.

Sosiaalivaliokunta muutti 8 §:ää niin, että saattopalvelu sisällytettiin kuljetuspalveluun. Vuosien varrella on alettu puhua esimerkiksi saattohoidosta. Kaikki tietävät, mitä saattohoidolla tarkoitetaan. Sillä tarkoitetaan hoitoa silloin, kun tiedetään jo, että henkilö on parantumattomasti sairas eikä enää ole mitään muuta tehtävissä kuin se, että henkilö yritetään saattaa mahdollisimman kauniisti lopulliselle matkalle. Nyt on syntynyt ongelmia siitä, että kuljetuspalveluihin liittyvää saattopalveluakin on ruvettu pitämään saattohoitoon liittyvänä palveluna. Valiokunnan saaman tiedon mukaan jotkut ovat jopa tulkinneet saattopalvelun hautaustoimiston palveluksi. Tästähän ei tietysti ollut kysymys. Nyt on tietysti perusteltua, että koska käytetään saattaja-sanaa, termi muutetaan saattajapalveluiksi, eli itse lain sisällössä ei tapahdu mitään, vaan selvennetään käsitettä, jotta sille saadaan oikea sisältö.

Vaikeavammaisten kuljetuspalveluihin liittyy jatkuvasti ongelmia. Laissa on annettu vaikeavammaisille oikeus kuljetuspalveluihin. Vaikeavammaisella on oikeus saada kahdeksantoista yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa vammaispalveluasetuksen nojalla. Silloin kun lakia säädettiin, hallituksen esityksessä todettiin kustannuksista, että "kunta voi itse järjestää kuljetukset tai korvata vammaiselle henkilölle kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset". Hallituksen esityksen perustelut jatkuvat: "Kohtuullisina kustannuksina pidetään kustannuksia, jotka aiheutuvat yleensä oman kunnan alueella tapahtuvista tai lähikuntiin ulottuvista takseilla tai ns. invatakseilla suoritettavista matkoista. Kuljetuspalvelujen kohtuullisesta määrästä ja alueellisesta ulottuvuudesta on tarkoitus säätää asetuksella." Asetuksessa on toistettu ihan sama asia. Vammaispalveluasetuksen 4 §:n 2 momentin mukaan vaikeavammaisen henkilön jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat oman "asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset".

Lakia ja asetusta on laman aikana kunnissa ruvettu tulkitsemaan entistä tiukemmin. Minulla on esimerkkinä Sahalahden kunta, joka on noin 30 kilometriä Tampereelta, 2 000—3 000 asukkaan kunta, jossa ei paljon palveluja ole. Nämä kuljetuspalveluthan on tarkoitettu myös harrastamiseen, yhteiskunnalliseen elämään osallistumiseen ja virkistykseen käytettäviin matkoihin. Ne eivät ole hoidossa tarvittavia matkoja. Sahalahden kunta teki päätöksen, että saa vain kaksi matkaa lähikuntiin. Siis kun on kahdeksantoista yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa vaikeavammaisilla oikeus saada, Sahalahden kunta teki päätöksen, että näistä vain kaksi eli yksi edestakainen matka saa ulottua lähikuntien alueelle, Kangasalle ja muihin naapurikuntiin. Lääninhallitus muutti päätöstä sen verran, että armollisesti antoi kaksi matkaa lisää, siis yhden edesta-

kaisen matkan lisää. Yhdeksästä edestakaisesta matkasta sahalahtelainen vaikeavammainen saa käyttää siis kaksi edestakaista eli neljä yhdensuuntaista matkaa oman kunnan ulkopuolelle, lähialueelle, tapahtuviin matkoihin. Syyskuussa korkein hallinto-oikeus on vahvistanut tämän lääninoikeuden päätöksen.

Valiokunta on todennut, että sen seikan, suuntautuuko matka asuinkunnan tai lähikunnan alueelle, tulee olla vammaisen henkilön itsensä ratkaistavissa. Kun tätä asetusta lukee, minulle ei ole koskaan tullut mieleenkään, että kunta voisi päättää, suuntautuuko matka oman kunnan alueelle vai lähikuntiin. Minusta asetus on kirjoitettu niin, koska siinä on hallituksen esitykset perustelut toistettu, että vaikeavammainen itse ratkaisee ja hänellä on samanlainen oikeus sekä oman kunnan alueelle että lähikuntiin tapahtuvaan matkaan. Hän itse ratkaisee, minne menee. Hänellä on oikeus käyttää nämä matkat, miten haluaa. Nyt korkein hallinto-oikeus antaakin kunnalle oikeuden määrätä.

Jos Tampereen kaupungissa oman kunnan alueella matkustetaan, päästään 60 kilometriä Tampereen keskustasta. Naapurikunnassa Kangasalla, joka on 20 kilometrin päässä, tietääkseni ei ole rajoitettu matkoja lähikuntiin, vaan asetusta toteutetaan niin kuin se on kirjoitettu: joko Kangasalan alueella, oman kunnan alueella, tai Tampereelle saa käyttää matkat. Mutta Sahalahden kunnassa, joka on seuraava Tampereelta katsoen, 30 kilometrin päässä, rajoitetaan. Tämmöisessä pikku kunnassa ei ole paljon palveluja, eikä siellä niin laajasti voi osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan kuin vaikeavammainenkin voi osallistua, esimerkiksi näkövammainen. Näin ollen mielestäni korkeimman hallinto-oikeuden tulkinta on ehdottomasti väärä.

Koska valiokunta on nyt ottanut asiaan kantaa, minä toivon, että asia korjaantuu ja kunnat huolehtivat siitä, että vammainen saa itse ratkaista, kuinka kauas matkustaa. Selvästi on kuitenkin rajattu se, että kyseeseen tulevat oma kunta tai lähikunnat; ei sillä tavoin kauhean pitkälle matkusteta. Mutta niin kuin sanottu, oman kunnan alueellakin voi päästä pidemmälle, kuin matkustamalla toiseen kuntaan. Koska kysymys on nimenomaan siitä, missä on palveluja, missä on harrastusmahdollisuuksia ja missä voi osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan, korkeimman hallinto-oikeuden tulkinta ei mielestäni vastaa lakia.

Olenkin eilen illalla kirjoittanut kirjeen korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja pyydän vastausta ja selvitystä siihen, mihin tulkinta perustuu. (Ed. Aittoniemi: Eivät ne selittele päätöksiä!) — Valitettavasti päätöksissä ei ole minkäänlaisia selityksiä. Aivan ilman perusteluja nämä päätökset ovat. — Oikeusasiamies on usein kiinnittänyt huomiota siihen, että kaikkien valitusasteiden päätökset pitää perustella. Kyllähän niitä nykyään perustellaan. Rouva puhemies! Tiedättekö, millä tavalla perustellaan päätöksiä? Vakuutusoikeus viittaa eläkelautakunnan päätökseen ja eläkelautakunnan päätöksessä esitettyihin perusteluihin, ja eläkelautakunnan päätöksessä viitataan eläkelaitoksen päätöksessä esitettyihin perusteluihin. Minun käsitykseni mukaan tämä ei ole ollut tarkoitus, kun on sanottu, että päätökset pitää perustella.

Tästä aiheesta en jatka sen enempää. Totean vain sen, että lama-aikana vammaisten palveluja on runsaasti leikattu. Pyritään säästämään sieltä, missä henkilöt itse pystyvät huonoimmin vastustamaan leikkauksia. Juuri vammaisiin kohdistuneita leikkauksia ja tällaista politiikkaa me emme voi hyväksyä emmekä varsinkaan silloin, kun se on ilmiselvästi lainvastainen tulkinta.

Linja, jota korkein hallinto-oikeus ja kunnat ovat toteuttaneet eräissä kunnissa, johtaisi siihen, että kunta voisi tehdä päätöksen, että omaan kuntaan ei saa yhtään matkaa ja kaikki matkat onkin tehtävä lähikuntaan. Eihän sitä ole tarkoitettu, vaan on tarkoitettu sitä, että vammaisella on oikeus oman kunnan alueella tai lähikuntiin matkustaa sen mukaan, millaiset hänen tarpeensa ovat. Tämän ratkaisun tekee vammainen itse eikä kunta. Tämä oikeus vammaisille on annettu.

Edustajat Lax, Myller, Dromberg, Zyskowicz ja Järvilahti merkitään läsnä oleviksi.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen sanoi, että vammaisten kuljetuspalvelut on epäoikeudenmukaisesti järjestetty monissa kunnissa. Se varmaan pitää paikkansa, siinä on suuria eroja. Joistakin kunnista kunnan ulkopuolelle tehtävät matkat ed. Stenius-Kaukosen mukaan eivät ole kovin pitkiä. Mutta ne voivat olla satoja kilometrejä Suomen Lapissa taikka Itä-Suomessa. Ne tulevat todella kunnalle kalliiksi. Siinä mielessä voi olla myös niin, että kunnalla ei ole rahaa antaa kaikille rajattomasti näitä kuljetuspalveluita. Tämä asia varmaan tulee ratkeamaan, koska ministeriössä on toimikunta, joka selvittelee

parhaillaan vammaisten kuljetuspalveluita. Toivotaan, että juuri siihen suuntaan tulee ratkaisu, että vammaiset saisivat oikeudenmukaisen kohtelun, toisin sanoen tasapuolisesti kuljetuspalveluita kunnan varallisuudesta riippumatta, koska palveluhan kustannetaan kunnan varoilla.

Mutta tämän käsiteltävänä olevan lain suurin anti mielestäni on ulosmittauskielto, joka on lain 19 a §:ssä. Se kieltää taloudellisen tuen ja vammaisuuden perusteella annetun välineen, koneen ja laitteen ulosmittauksen. Tällaistakin on tapahtunut, ja muutos on minusta todella hyvä ratkaisu, koska on aivan käsittämätöntä, että vammaisen saamasta etuudesta voidaan ulosmitata, jos hänellä on ulosmitattavia menoja. Siinä mielessä tämä laki on hyvä, samoin kun tämä saattopalvelu -sanan muutos saattajapalveluksi, joka vastaa nykyistä käytäntöä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen mainitsi viranomaisten ja tuomioistuimen päätösten perusteluista, missä hän oli aivan oikeassa, tämä suuri ongelmahan on olemassa. Ei tähän ainoastaan eduskunnan oikeusasiamies ole kiinnittänyt huomiota, vaan muun muassa eduskunnan lakivaliokunnassa, kun on kuultu asiantuntijoita vakuutusoikeudellisesta muutoksenhakumenettelystä, meillä on useita kertoja korkeimman hallinto-oikeuden presidentin ja korkeimman oikeuden presidentin ja vakuutusoikeuksien silmäätekevien läsnä ollessa tivattu ja korostettu sitä, miksi ei päätöksiin kirjoiteta perusteluita, koska on mahdottomuus valittaa sellaisesta päätöksestä, jonka pohjana olevia perusteluita ei tiedetä.

Yksi mahdollisuus on se, että tuomioistuimen tai virkamiehen esittelymuistio olisi tietyllä tavalla helposti saatavissa. Siitähän nähdään tietysti perusteet. Mutta vaikutti siltä, että nämä korkeimpien oikeuksien presidentit eivät ole tähänkään halukkaita. Jäi aika tavalla epäselväksi, mikä estää vaikka lyhyiden ja vaatimattomienkin perusteluiden esittämisen noissa päätöksissä. Asiaan pitäisi suomalaisessa yhteiskunnassa kiinnittää huomiota. Tämä on kipeä kohta.

Tämä ei, rouva puhemies, liity välttämättä tähän vammaisasiaan, mutta koska se ed. Stenius-Kaukosen puheenvuorossa tuli esiin, totesin, että kyllä eduskunnassakin asianomaisissa valiokunnissa on kiinnitetty hyvinkin voimakkaasti, jopa tämän syksyn aikana, tähän asiaan huomiota.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tulkinta, jonka valiokunta myös äänesti, ei ole oikeudenmukainen eikä välttämättä oikea, että yksin vammainen saisi päättää, mihin matka suuntautuu. Nimittäin vammaisella on yhdeksän matkaa kuukaudessa subjektiivisena oikeutena käyttää asiointiin ja harrastuksiin. Kyllä se vain näin on, että tätä voidaan käyttää myös väärin. Kainuun mittakaavassa se on tiennyt jopa satojen kilometrien matkoja esimerkiksi Kajaanista Suomusalmelle tai Paltamosta Kuhmoon; matkat eivät yleiseltä kannalta ole ollenkaan tarkoituksenmukaisia, nimenomaan harrastuksiin, virkistymiseen ja tällaisiin asioihin.

Minusta, jotta yhteiskunta näitä palveluja hyväksyisi, niissä täytyy olla sen verran tarveharkintaa, että se, jolla subjektiivinen oikeus on, ei tule hyvin paljon paremmin kohdeltua kuin esimerkiksi se, joka jää juuri riman alapuolelle eikä saa minkäänlaista tukea. Minusta tämä tulee yhteiskunnassa kestämättömäksi eikä kestä kritiikkiä, jos näitä oikeuksia tällä tavalla väärinkäytetään. Lapissahan se tietää useiden satojen kilometrien matkoja. Lähikunta voidaan tulkita siten, että yksi kunta on välissä ja seuraavaan lähikuntaan on 200 kilometriä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei se enää mene!) — Minä en tiedä Lapin tulkintoja, mutta tiedän joka tapauksessa Kainuun tulkintoja, ja tässä on selvästi tietynlaista väärinkäyttöä. — Minusta matkoissa pitää olla tarkoituksenmukaisuusharkinta, kunnan ja vammaisten neuvottelu siitä, mikä on tarkoituksenmukaista ja oikeudenmukaista.

Ed. Piha merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Suomi on harvaanasuttu maa, niin mitä pohjoisemmaksi mennään, sitä pidemmäksi käyvät välimatkat, jolloin vammaisetkin ovat eriarvoisessa asemassa. Mutta pohjoisissa kunnissa pelkästään oman kunnan alueella matkustettaessa saattaa päästä satojen kilometrien päähän. Se on oikeus. Jossakin pohjoisessa kunnassakin saattaisi kunnalle tulla paljon halvemmaksi, jos mentäisiinkin naapurikuntaan: Jos asuu kunnan rajalla, naapurikunnan keskukseen, jossa on palveluja ja harrastusmahdollisuuksia, saattaa olla paljon lyhyempi matka, ja näin ollen tämä vaihtelee. Toin esimerkin Tampereelta, missä oman kunnan alueella pääsee 60 kilometrin päähän, mutta Sahalahdelta 30 kilometrin päästä ei pääse Tampereelle.

Tässä ollaan hyvin eriarvoisessa asemassa, ja kunnathan saavat erilaisen valtionosuuden. Tämähän on valtionosuuslain alaista toimintaa, ja kunnat saavat Pohjois-Suomessa korkeammat valtionosuudet, joilla tätä korvataan.

Ed. Kemppainen on tietysti siinä oikeassa, että nythän on paljon pudotettu pois vammaisia kokonaan tämän palvelun piiristä myös laman varjolla, ja tietysti he ovat hirveän paljon huonommassa asemassa. Mutta ei se, että heidän asemaansa korjataan, tarkoita sitä, että tätä pitää nyt muuttaa. Minä en tiedä, että tätä olisi käytetty väärin. Tämä antaa mahdollisuudet erilaisiin matkoihin riippuen siitä, missä sattuu asumaan. Mutta vammaisella pitää olla tämä oikeus, koska tämä on mielestäni aivan selvästi näin kirjoitettu: hallituksen esityksen perustelut ja sen perusteella tehty asetus. Ei se anna tulkinnanvaraa siinä, mihin mennään. Se on tämän subjektiivisen oikeuden sisältö.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Suunnittelin ensin pitää paikaltani puheenvuoron, mutta käytetyt asenteelliset puheenvuorot pakottivat tulemaan puhujakorokkeelle.

Ensinnäkin haluan ihan stilistisen korjauksen. Kun ed. Outi Ojala esitti 9 §:n muokkausta oppositiosta käsin, hän ilmeisesti vahingossa sanoi, että oppositio pyrki muokkaamaan yhteistä esitystä mutta ei siinä onnistunut. Oppositio onnistui muokkaamaan yhteisen esityksen mutta ei onnistunut saamaan sille valiokunnassa enemmistöä. Tämä vain tarkennuksena, ettei jää vääriä lausuntoja pöytäkirjaan. (Ed. Laine: Harvoinkohan niin käy, ettei saa läpi valiokunnassa?) — Näin käy hyvien esitysten monta kertaa valiokunnassa.

Arvoisa puhemies! Puheena olevan lain kohdalla olemme kuulleet asiantuntijalausuntoja, jotka selkeästi toivat esiin vammaisten kohdalla tapahtuvia epäkohtia ja eriarvoisuutta ja kuntien väljiä tulkintoja vammaispalvelulaista. On kohtuutonta sanoa, että kunnat päättävät näistä asiallisesti ja asianmukaisesti, kun kaikki tiedämme, että kuntien valtionosuuksia on leikattu ja kunnat eivät välttämättä ohjaa kaikkia niitä varoja, joita saavat näihin tarkoituksiin, vammaisten palveluihin. Tiedämme myös sen, että apuvälineiden hankinnassa on eri kuntien välillä erilaisia omavastuuosuuksia asetettu ja samassa suhteessa on apuvälineiden hintaa nostettu.

Valitettavinta on se, että valiokuntakäsittelyssä jo tulivat esiin ne asenteet, joita on tuotu salissakin esiin. On helppo puhua juhlapuheissa vammaisten oikeudesta täysivaltaiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ja täysivaltaiseen ihmisarvoiseen elämään ja osallistumiseen, mutta toisin on, kun ruvetaan puhumaan rahasta. Ed. Ala-Harja sanoi, että kunnilla ei ole mahdollisuutta antaa rajattomasti kuljetuksia vammaisille. Ei sellaista kuntaa löydykään tässä maassa, joka rajattomasti niitä antaisi. Kysymys on vain siitä, missä määrin niitä on rajattu. Kun puhutaan asenteista, tuntuu todella valitettavalta ja oudolta, että valiokunta joutui äänestämään siitä, onko vammaisen itsensä päätettävissä, miten hän matkojaan suuntaa. Kyseessä oli ed. Stenius-Kaukosen esiin tuoma problematiikka: kunnan vai lähikunnan alueelle.

Hallituspuolueiden jäsenet eivät voineet hyväksyä 9 §:n muutosta ja ovat olleet viemässä säästölakeja eteenpäin ja vieneet ne läpi, myös ovat esittäneet jo vaateita seuraavan vaalikauden säästötavoitteista. Toivon, että he pohtisivat edes hetken itsekseen, mikä on priorisointi yhteiskunnassa. Oletteko valmiit puolustamaan edes hyvinvointiyhteiskunnan ydintä: vammaisia, vanhuksia ja lapsia?

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

6) Ehdotus laiksi säteilylain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 270
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 17 § ja 5 luvun otsikko, 21—23 § ja 6 luvun otsikko sekä 25, 28, 32, 39, 40, 52 a, 56, 61 ja 69 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Koski merkitään läsnä olevaksi.

---

7) Ehdotus laiksi palkkaturvalain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 303
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Haluan ihan lyhyesti palkkaturvalain muuttamisesta muutaman sanan puhua. Kuten hallituksen esityksessä mainitaan, valitukset työvoimapiirien palkkaturvapäätöksistä ehdotetaan siirrettäväksi työministeriöstä työttömyysturvalautakuntaan. Tiedämme, että työttömyysturvalautakunnassa käsitellään jo työttömyysturvaa koskevat valitukset, samoin erorahasta tehdyt valitukset ja työllisyyskoulutuseduista tehtävät valitukset. Kun valituksia on vuodessa noin 10 000 ja valitusaika kestää kymmenen kuukautta, olisimme halunneet mietintöön opposition voimin liittää seuraavan lausuman:

"Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työttömyysturvalautakunnan voimavarojen saattamiseksi riittävälle tasolle niin, että kansalaisten oikeusturva taataan."

Palkkaturva-asioita on kuulemma vuosittain 200—300 kappaletta. Muuten esitys oli täysin yksimielinen, mutta kuten sanoin, vastalauseeseen sisältyvää pontta valiokunnan enemmistö ei halunnut liittää mukaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 8, 8 a ja 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi jätelain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 305
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 45, 49, 51, 58, 60, 61, 66, 67, 73, 74 ja 78 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laiksi eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain 5 ja 11 §:n muuttamisesta ja 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 160
Lakialoitteet n:ot 80, 81 ja 91
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79.

Keskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Alkuperäisessä hallituksen esityksessä hallitus ehdottaa, että ajoneuvoveroa eli auton käyttömaksua kannettaisiin myös ensi vuonna. Tänä vuonnahan se on ollut ensimmäisen kerran käytössä. Veron määrää esityksessä ehdotetaan korotettavaksi 300 markasta 400 markkaan tai 500 markasta 600 markkaan riippuen siitä, onko ajoneuvo merkitty ensimmäisen kerran rekisteriin ennen tämän vuoden alkua vai vasta sen jälkeen.

Eduskuntakäsittelyn aikana esitystä on vielä korotettu VM:n kirjeellä, jossa esitetään, että veromäärät olisivatkin 500 ja 700 markkaa. (Ed. Laine: VM:n kirje?) — Valtiovarainministeriön lähettämä kirje, joka on hallituksen muutosesitys alkuperäiseen esitykseen. Tavallaan tämä erä on sellainen, että kun on huomattu, että budjetista puuttuu rahaa, paikataan budjettia auton käyttömaksua korottamalla.

Vielä sekin seikka on omalaatuinen, että verolla on tarkoitus siis korvata autoveron alentamisesta aiheutunut verotuoton pieneneminen. Ensin siis on alennettu autoveroa, jotta ikään kuin autoilijoita kohdeltaisiin paremmin, mutta

sitten sama raha kerätään toisella kädellä toisesta taskusta pois säätämällä autoille auton käyttömaksu eli tarravero.

Tämä erikoismaksun periminen on erittäin hankalaa ja kallistakin. Hallintokulut syövät tiettävästi ainakin noin 35 miljoonaa markkaa vuosittain veron tuotosta. Toki käyttömaksua on arvioitu ensi vuonna korotettuna kertyvän noin miljardin markan verran, mutta sama fiskaalinen vaikutus saataisiin paljon yksinkertaisemmin korottamalla polttoaineveroja. Auton käyttömaksuhan ei ole maksua auton käytöstä, vaikka nimi on auton käyttömaksu, vaan se on nimenomaan auton omistamisen verottamista. Ympäristön kannalta olisi paljon perustellumpaa verottaa auton käytöstä, siis ajamisesta, ei siitä, että joku omistaa auton. Autoilua pitäisi todella ohjata polttoaineverotuksen kautta eikä omistamista verottamalla.

Sen lisäksi, että tämä on ympäristösyistä huono vero, tämä on kohtuuton myös liikuntavammaisille ihmisille, joille auto on usein ainut mahdollisuus itsenäiseen liikkumiseen. Auton käyttömaksun vaikutus yhdessä tuloverotuksen kiristymisen, erilaisten leikkausten, uusien verojen ja suurempien sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksujen kanssa tuo liikuntavammaisille kohtuuttoman lisärasituksen. Televerohan on jo aiemmin ollut esillä, ja sen nostaminen ja pitäminen voimassa myös rasittaa erittäin paljon liikuntavammaisia ihmisiä. Näkemykseni on, että liikuntarajoitteiset ja invalidit olisikin tullut vapauttaa ajoneuvoverosta, nimenomaan auton käyttömaksusta.

Arvoisa puhemies! Tulen lain toisessa käsittelyssä esittämään, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseen mukainen lakimuoto, joka siis tarkoittaa sitä, että pohjana oleva laki kumottaisiin. Tässähän on taustana se, että pohjana on pysyvä laki ja hallituksen esitys on vain korotusta pysyvään lakiin. Siltä varalta, että pohjaesitykseni ei mene läpi, tulen kolmannessa käsittelyssä esittämään, että hallituksen esitys hylätään, jotta edes korotettu osuus poistuu ja jää vain tänä vuonna ollut vero voimaan.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä ed. Luukkaisen kanssa, mitä tulee vammaisten verokohteluun. Sen sijaan en kyllä hyväksy hänen perustelujaan siitä, että ei saisi verottaa auton omistamisesta. Jos ylipäätään pitää verottaa autoilijoita, niin pohjoisen ihmisenä, kun siellä on pitkät työmatkat, katson, että on toki paljon mielekkäämpää verottaa auton omistamisesta kuin käyttämisestä.

Kyllä bensiinin hintaan on veroa veron päälle lisätty ihan riittävästi ja sillä rasitettu nimenomaan pitkien etäisyyksien päässä asuvia ja pitkiä työmatkoja ajavia ihmisiä. Tätä veromallia minä en kyllä missään nimessä kannata. Päinvastoin olisi esimerkiksi auton bensaverossa ja veronkorotuksissa pitänyt mennä alueelliseen porrastukseen, mutta koko ajan on kuitenkin menty tällaiseen tasasuuruiseen verottamiseen, joka on nimenomaan väärää politiikkaa. Kyllä omistamisesta, ed. Luukkainen, verotetaan muuallakin. Jos on oikein rutkasti pääomaa, tulee pääomavero, joten ei se nyt niin ihmeellistä ole.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Ukkolalle. Jos halutaan verottaa auton omistamisesta, silloin täytyy käyttää nimenomaan autoveroa, sitä veroa, joka on ennestään voimassa. Nythän on tapahtunut niin, että hallitus on alentanut autoveroa ja sitten säätää erikseen auton käyttömaksun. Ei pidä puhua auton käyttömaksusta, jos ei kerran käytöstä veroteta. Jos verotetaan omistamisesta, pitää silloin suoraan ja rehellisesti sanoa, että kyse on omistamisen verottamisesta. Tässä käytetään väärää termiä verosta.

Mutta työmatka-ajojen suhteen verotuksessahan ovat edelleen voimassa työmatkavähennykset. Mitä pitemmät ovat työmatkat, jos ei ole julkista liikennettä, sitä enemmän saa vähentää oman auton käyttökuluja. Kyllä se sitä kautta tulee takaisin.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Samoin kuin ed. Ukkola pidän parempana auton käyttömaksua kuin sitä, että sen vaihtoehtona olisi polttoaineveron korottaminen ja siitä vastaavan tuoton hankkiminen, samoista syistä kuin hän: Polttoaineveron korottaminen rasittaa enemmän pohjoisessa ja Itä-Suomessa, missä on pitkät välimatkat.

Arvoisa puhemies! Auton käyttömaksua koskevan hallituksen esityksen yhteydessä on käsitelty myös tekemäni lakialoite n:o 91 vammaisten henkilöiden vapauttamisesta auton käyttömaksusta. Valiokunta on tässä kuullut myös asiantuntijoita ja sen perusteella hylännyt varsinaiset lakipykälät, mutta on kirjannut mietintöön ponnen, jonka mukaan "valiokunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän, voidaanko ja millaisen järjestelmän puitteissa invalidit ja muut vastaavat erityisryhmät vapauttaa ajoneuvoverosta".

Olen iloinen siitä, että asia on tämän oman aloitteeni ja myös monien muiden tästä asiasta tehtyjen aloitteiden kannustamana edennyt askeleen myönteisempään suuntaan. Parannusta aiempaan on tietysti se, että tämän asian käytännön menettelytavat nyt ainakin saadaan selvityksen alle. Ajoneuvoverohan kannetaan seuraavan kerran lakiesityksen mukaan vasta ensi kesänä, ja ottaen se huomioon tässä on hyvää aikaa tehdä nämä selvitykset ja saada myös lakipykälät ennen seuraavaa veronkantoa siihen muotoon, että invalidit voidaan tästä vapauttaa.

Keskustelin tästä asiasta myös valtiovarainvaliokunnan verojaoston jäsenten kanssa ja he totesivat, että valtiovarainministeriön asiantuntija oli valiokunnassa pitänyt esittämiäni pykälämuotoiluja ja käytännön menettelytapoja epäsopivina tähän tarkoitukseen. Valtiovarainministeriön lausunnon mukaan verolain systematiikka vaatisi toisenlaista lähestymistapaa. Siksi tätä pykälämuutosta ei siellä ole voitu hyväksyä.

Mielestäni valiokunta olisi kyllä voinut olla ponnekkaampi ja vaatia valtiovarainministeriötä valmistelemaan vaihtoehtoisen muotoilun, joka olisi täyttänyt verotaiteen säännöt, sillä yksittäisen kansanedustajan on aika vaikea tehdä tällaista valmistelutyötä niin, että se kaikki nämä kiemurat ja erilaiset näkökohdat täyttäisi. Mutta aloitteessani kyllä tulee esille itse asiasta hyvin selvänä kansanedustajien enemmistön tahdonilmaus siitä, että vammaiset pitäisi tätä maksusta vapauttaa. Minusta näitä käytännön vaikeuksia ei pidä liioitella, koska vuonna 1976 toteutettiin vastaava vapautus. Tosin silloinhan tätä maksua perittiin auton käyttömaksuna eikä ajoneuvoverona. Tuolloin 1976 se toteutettiin niin, että poliisi saattoi myöntää invalideille erityisen vapaatarran. Toivonkin, että nyt tämän ponnen viitoittamana valtiovarainministeriö mahdollisimman nopeasti nämä selvitykset tekee ja hakee sen käytännön muotoilun, joka vastaa myös eduskunnan tahtoa siitä, että vammaisten henkilöiden ajoneuvot voidaan tästä maksusta vapauttaa.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Kiipesin tänne puhujakorokkeelle sen takia, että en ollut ihan varma, riittääkö kaksi minuuttia siihen lyhyeen asiaan, minkä kuitenkin haluaisin sanoa.

Olen allekirjoittanut ed. Aulan lakialoitteen. Samalla tavalla kuten käsittääkseni myös ed. Aula olen tehnyt talousarvioaloitteen siitä, että vammaiset, invalidit, vapautettaisiin auton käyttömaksusta. Ihmettelen kuitenkin niitä syitä, minkä vuoksi tätä asiaa ei ole tähän lakiesitykseen voitu ottaa, eli sitä, kuten ed. Aula puheenvuorossaan sanoi, että pykälämuotoilu on tämän lain yhteydessä ollut niin hankalaa. Mitä ihmeen hankalaa siinä on, jos tehdään yksi pykälä siitä, että tästä verosta ovat vapaat invalidit ja vammaiset tai että tämä maininta tehdään voimaantulosäännökseen? Mitä ihmeen hankalaa tässä asiassa voi olla, koska silloin kun aikaisemmin oli auton käyttömaksu, oli mahdollisuus saada veronmaksusta vapautusta osoittava tarra, jonka saattoi liimata omaan autoonsa. Miksi tällaista ei voida tällä hetkellä saada aikaan?

Toisin sanoen joko valtiovarainvaliokunnan verojaosto on asiaa käsitellessään ollut huolimaton eikä ole ollut riittävän ponnekas tämän asian ajamisessa tai sitten valtiovarainministeriön vero-osaston virkamiehet ovat niin huonoja tällä hetkellä, etteivät pysty yksiä pykäliä tekemään, samanlaisia pykäliä kuin aikaisemminkin on tehty. (Ed. Laine: Kyllä Iiro tietää! — Ed. Backman: Edustaja puhuu vain enemmistöstä, ei koko verojaostosta!)

Koska en voi hyväksyä ajatusta, että tämä asia jätetään pelkästään eduskunnan hyväksymän kohtuullisen lepsun ponnen varaan, niin ilmeisesti äänestän kolmannessa käsittelyssä vastalauseen mukaisesti eli lain hylkäämisen puolesta.

Joka tapauksessa halusin tuoda nämä asiat esille sen takia, että mielestäni on hävytöntä, että virkamiehiltä tulee jatkuvasti eduskuntaan vastauksia, että pykäliä on niin hankala tehdä. Yksinkertaisesti käsittääkseni tässä ei ole kysymys mistään muusta kuin viitseliäisyydestä ja paneutumisesta niihin asioihin, joita kansanedustajat aloitteissaan tuovat esille. Eivät kansanedustajat aloitteita tee turhan takia, vaikka niitä yleensä tuleekin valtion tulo- ja menoarvion taikka talousarvioesityksen yhteydessä useita satoja, jopa tuhansia. Ne on tehty sitä varten, että virkamiehet niihin paneutuvat. Jos kerran jokin asia niin pitkälle menee, niin silloin virkamiesten on myös tehtävä sen mukaisesti töitä kuin kansanedustajat edellyttävät. Tässä virkamiehet ovat olleet laiskoja.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkola edellä moitti verojaostoa saamattomaksi, koska tätä pykälää ei ole saatu muutetuksi sellaiseen muotoon, että se olisi ollut juridisesti pätevä. Kyse on siitä, että jos verojaoston hallituspuolueiden kansanedustajat haluavat jonkin asian läpi, niin kyllä VM:n vero-osasto tekee taatusti pykälät aivan mittatilausmuotoon, juuri sellaiseen kuin hallituspuoluei-

den kansanedustajat haluavat. Mutta tässä nimenomaisessa tapauksessa hallituspuolueiden kansanedustajat eivät halunneet muuttaa tätä asiaa eivätkä halunneet laittaa asiaa pykäliin. Verojaoston oppositiokansanedustajat kyllä halusivat asian sinne. Ainoa, mitä saatoimme tehdä, oli se, että laitoimme vastalauseeseen, että haluamme, että ed. Aulan nimissä oleva lakialoite hyväksytään. Tämä on totuus siitä, mitä siellä tapahtui. Se ei ole mitenkään ainutlaatuista. Näin käy joka kerta, jos tällaisista asioista on kyse.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä haluaisin ed. Ukkolalle sanoa, että hän voisi harkitummin moittia ihmisiä. Ei kannata koko verojaostoa moittia. Voin sanoa, että me jo viime vuonna, kun tätä lakia tehtiin verojaostossa, tiesimme, että tämä on hyvin helposti korjattavissa. Tässä olisi ollut vuosi aikaa hallituksella ja sen virkamiehillä miettiä vaikka minkälaisia pykälävaihtoehtoja, mutta aina ne näyttävät tulevan yhtä yllätyksinä.

On hyvä myös muistaa, että kun halutaan muuttaa vaikeitakin pykäliä verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa, ei siihen tarvita valtiovarainministeriön tai sen vero-osaston virkamiehiä. Meillä on hyvin muistissa, että kun tehtiin suuria verouudistuksia, viimeksi esimerkiksi pääomaverouudistusta, niin siellä tarvittiin vain pari hallituspuolueen jäsentä, kun osattiin tehdä niin hankalia pykäliä, että kaikki eivät niitä älyä vieläkään. Ajoneuvoveron poistaminen invalideilta olisi ollut helpoimmasta päästä, mutta yksinkertaisesti ei haluttu sitä tehdä. Toivon kuitenkin, että ed. Ukkola ei vastaisuudessa syytä meitä kaikkia. Kyllä me olisimme osanneet.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, että arvostelu meni koko verojaoston piikkiin. Totta kai täytyy ottaa huomioon, että te varmasti yrititte toimia sen puolesta, että asiat olisivat tulleet myös pykälillä hoidetuiksi. Pyydänkin nöyrimmästi vähemmistöltä anteeksi. Aion äänestää vähemmistön mukana jatkossa.

Kun ed. Apukka sanoi, että verolainsäädäntöä tehdään lennossa, niin sen se on näköistäkin. Eilen nimittäin keskustelin viimeksi erään verojohtajan kanssa, joka sanoi, että ei tästä tule yhtään mitään, te eduskunnassa teette niin mielettömiä verolakeja ja -säädöksiä, että niiden tulkitsemisessa menee kahden ihmisen työvuosi aikaa verotoimistossa. Ettekö te opposition edustajat voisi valtiovarainvaliokunnan verojaostossa katsoa vähän, minkälaisia lakeja sieltä tulee, (Ed. Laine: Taas on vika meissä!) ja yrittää panna enemmistöä järjestykseen sen takia, että eihän yksinkertaisuus välttämättä ole kielteinen asia?

Ed. B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Tästä tuli mielenkiintoinen keskustelu opposition sisällä näköjään siitä, mikä on opposition rooli, eli opposition pitäisi pystyä tekemään parempaa lainsäädäntöä. Kyllä tähän asti on ollut ja tästä eteenpäinkin on varmasti niin, että hallitus kantaa vastuun siitä, millaista lainsäädäntöä esitellään eduskunnalle. Sen jälkeen eduskunnan enemmistö kantaa vastuun siitä, millaisena laki lähtee täältä ulos.

Verolainsäädännön osalta tämä eduskunta on varmasti muuttanut enemmän hallituksen esityksiä kuin mikään muu ja useimmissa tapauksissa huonompaan suuntaan. Tässä suhteessa eduskunnan enemmistö on näin tehnyt. Kun verojaostossa asioita on käsitelty, moni edustaja varmasti suuressa salissa hämmästellen on katsonut, kun opposition edustajat ovat esittäneet täällä salissa jotakin pykälää siinä muodossa kuin hallitus on sen esittänyt. Se on johtunut juuri siitä, että olemme halunneet kuitenkin pitäytyä jollakin tavalla johdonmukaisessa verolainsäädännössä ja sellaisessa lainsäädännössä, joka on myös veronmaksajan kannalta, hänen oikeusturvansa kannalta, edes jotenkin turvallinen eli tarpeeksi yksiselitteinen, että siihen ei jää tulkintamahdollisuuksia.

Tämä lakiesitys, joka nyt on käsittelyssä, jatkaa erästä hyvin omalaatuista verolakia. Täällä edustajat Aula ja Ukkola ovat aiemmin todenneet, että he pitävät sinänsä oikeana sitä, että peritään erillistä auton käyttömaksua eli ajoneuvoveroa sen lisäksi, että auton hintaan jo sisältyy varsinainen autovero. Itse olen jyrkästi toista mieltä. Mikä lain tarkoitus oikeastaan on? Tällaista erillistä pisteveroa voitaisiin periä ainoastaan ympäristösyistä. Tällä lailla ei ole minkäänlaista ympäristömerkitystä, kun se kohdistuu kaikkiin samalla tavalla riippumatta auton iästä, lukuun ottamatta aivan uusia autoja. Uusille autoille tämä vero on kalliimpi eli siis niille autoille, joissa on nykyaikainen puhdistusjärjestelmä. Tässäkään mielessä tämä ei ole mikään ympäristölaki. Tämä laki on myös sikäli huono ympäristönäkökulmasta, että ei ole minkään näköistä merkitystä sillä, miten paljon autoa käytetään. Tässä mielessä sellaiset autot, joita käytetään hyvin vähän, jotka eivät aiheuta ympäristöhait-

toja, maksavat saman verran tai jopa enemmän veroa kuin sellaiset, joilla ajetaan erittäin paljon ja aiheutetaan ympäristöhaittoja, rasitusta tiestöllemme jne. eli kustannuksia yhteiskunnalle.

Tässä mielessä olen hyvin pettynyt, että salissa nekin edustajat, jotka muuten esiintyvät ns. ympäristöihmisinä, ed. Aula mukaan lukien, eivät kuitenkaan näissä todellisissa valintatilanteissa lähde tekemään ympäristöpoliittisia valintoja, vaan tukeutuvat esimerkiksi aluepoliittisiin näkökohtiin.

Mitä tulee aluepolitiikkaan tämän lain käsittelyn yhteydessä, en alkuunkaan ymmärrä sitä, että voitaisiin jotenkin puolustaa Etelä-Suomen varakkaita autonomistajia, jotka ajavat puolen miljoonan markan mersulla, niin että heille tulisi säätää ainoastaan saman suuruinen ajoneuvovero kuin Pohjois-Suomen asukkaalla, joka ajaa parinkymmenentuhannen markan autollaan ne ehkä vähäisetkin työajot, jotka hänen välttämättä on kuitenkin omalla autollaan ajettava. Mielestäni joka tapauksessa olisi perustellumpaa pitää yllä se verojärjestelmä, joka Suomessa on ollut autoiluun liittyen: auton hintaan sisältyvä vero, joka kasvaa sen mukaan, mitä kalliimmasta autosta on kysymys. Sen lisäksi tulee kysymykseen polttoaineen verottaminen, jossa huomioidaan se, että mitä enemmän aiheutetaan ympäristöhaittoja eli mitä enemmän ajetaan, sitä enemmän myös maksetaan veroa.

Polttoaineen osalta Suomessa on edelleenkin tiettävästi kolmanneksi tai neljänneksi halvin bensiini. Tässä mielessä muissa maissa tämä kysymys on polttoaineverotuksessa otettu ympäristönäkökulmasta huomattavasti tiukemmin ja tehokkaammin huomioon kuin Suomessa. Liikkumavaraa olisi edelleen polttoaineveron puolella.

Nyt meillä on, kuten ed. Luukkainen totesi, pudotettu varsinaista autoveroa ja sen kompensoimiseksi nostetaan auton käyttömaksua. Tämä on sikälikin kohtuutonta, että ne kansalaiset, jotka ovat jo maksaneet kertaalleen autoverossaan näitä maksuja, joutuvat nyt tähän uudestaan vuotuisen veron seurauksena. Heille ei käytännöllisesti katsoen kuitenkaan ole ollut mitään hyötyä varsinaisen autoveron alennuksesta, kun viime vuosina, johtuen pitkälti myös hallituksen politiikasta, heillä ei ole ollut mahdollisuutta vaihtaa uudempaan autoon. Tässä mielessä perusteet ylipäätään tällaiselle ajoneuvoverolle, jota nyt ollaan korottamassa, ovat erittäin heikot. Sen vuoksi tulen kannattamaan ed. Luukkaisen lakialoitetta, jossa koko tämä perustana oleva laki tultaisiin kumoamaan.

Täällä on lisäksi esillä kaksi lakialoitetta, joista ed. Aula on jo puheenvuorossaan kertonut. Ed. Aulan nimissä on yli sadan edustajan allekirjoittamana aloite siitä, että vapautettaisiin invaliditeetin perusteella tästä verosta. Tulen toisessa käsittelyssä esittämään, että tämä lakialoite hyväksyttäisiin, koska mielestäni se on riittävän yksiselitteistä lainsäädäntöä. Se pykälämuotoilu, joka siinä on, riittää, kun erikseen tulee selkeät ohjeet, kuinka tämä käytännössä hoidetaan.

Mielestäni on suoraan sanoen hyvin halpahintaista, että monessa asiassa verolainsäädännössä meillä on käynyt niin, että hallituspuolueitten edustajat hoitavat omia aloitteitaan ponsilla ja kuvittelevat, että tällä tavalla asia tulisi jotenkin hoidetuksi. On erittäin lukuisia esimerkkejä siitä, että ponnet eivät ole johtaneet ainakaan tämän hallituksen toimesta mihinkään toimenpiteisiin, ja tämäkin ponsi on pikemminkin tuleviin eduskuntavaaleihin liittyvää kasvojen pesua kuin varsinaista asioiden hoitamista. Jos asia aiotaan hoitaa, se voidaan hoitaa jo tässä yhteydessä, kuten se olisi voitu hoitaa jo vuosi sitten, kun tätä lakia käsiteltiin ensimmäisen kerran. Tältä osin asia ei ole uusi myöskään invalidien osalta, vaan vuosi sitten asiaa käsiteltäessä tämä oli jo esillä ja silloin hallituksen toimesta virkamiesten suulla luvattiin asiaa selvittää. Nyt tämän selvitystyön tuloksena olisi asiassa pitänyt jo edetä.

Tässä on myös esillä nimelläni kulkeva lakialoite, jossa esitetään tämän veron, mikäli se edelleenkin aiotaan periä tulevina vuosina, muuttamista tietyissä tapauksissa 12 kuukauden jaksoissa perittäväksi. Tämä on tärkeää sen takia, että nyt käytännössä on tilanteita, joissa vuoden lopulla, vaikkapa vuoden viimeisellä viikolla tai viimeisenä päivänä, ostetusta autosta joudutaan maksamaan koko vero, ja heti seuraavana päivänä seuraavan vuoden puolella tuo vero täytyisi seuraavan vuoden osalta maksaa uudestaan. Tämä käytännössä tulee tarkoittamaan jatkossa sitä, että autokauppa tulee tyrehtymään jopa marraskuussa, mutta ainakin joulukuun osalta, kun auton ostajalle on huomattavasti edullisempaa hankkia auto tammikuun alussa pelkästään välttääkseen tämän veron ja saadakseen paremmalla jälleenmyyntiarvolla varustetun seuraavan vuosimallin auton. Ruotsissa, missä on vastaavanlainen vero, tämä jaksotus on uusien autojen osalta 12 kuukautta, eikä tämäkään teknisesti ole yhtään vaikeampi asia hoitaa kuin invalidien vapauttaminen koko verosta.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Backman on tietysti aivan oikeassa siinä, ettei tällaista veroa pitäisi periä ollenkaan. Autoilijathan ovat olleet vuosikymmeniä tietynlaisia lypsylehmiä, joitten pussista on kerätty valtiolle rahaa. Mutta jos on kerta valtion saatava rahaa, niin sitä on saatava ja mieluummin minun mielestäni autoilusta kuin siitä, että miljardi markkaa otettaisiin pois lapsilisistä. Joku prioriteettijärjestys täytyy tietenkin säilyttää. Jos on varaa omistaa 500 000 markan mersu, niin on varmasti varaa maksaa se auton käyttömaksukin. Eli tässä suhteessa kyllä perustelen kantaani sikäli, että mieluummin tästä kuin supistamalla lapsilisiä.

Mutta kun meillä maalisvaalien jälkeen on uusi ihana hallitus ja siinä veroministerinä ed. Jouni Backman, niin ehkäpä autoilijoiden verotus sitten kerta kaikkiaan lopetetaan. Heidän ei tarvitse maksaa veroa ollenkaan. Eli me autoilijat odotamme kieli pitkällä, että ministeri Backman toimisi omien puheittensa perusteella.

Aluepoliittisista syistä minä nimenomaan vastustan tämän veron siirtämistä polttoaineveroon. Tässä suhteessa kantani on kyllä ihan varmasti uskoakseni samanlainen kuin esimerkiksi ed. Apukan, mikäli ymmärsin oikein maininnan siinä vastalauseessa, mikä liittyi mietintöön.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On kaunista ja varmasti hyvin populististakin ehdottaa invalidien ja vammaisten vapauttamista tästä verosta. Ei se ole niin yksinkertaista. Invalidi tai vammainen saattaa olla hyvinkin varakas ihminen, hyvätuloinenkin vielä. Ei jokainen invalidi ja jokainen vammainen ole sillä tavalla, kuin tässä sanotaan, köyhä ja kurja. On paljon ihmisiä, jotka ovat sellaisenaan hyvin terveitäkin, vaikka vanhoja, joilla on tuloja pelkästään kansaneläkkeen verran, ja he tarvitsevat välttämättä autoa. Kyllä se puraisee monta kertaa heihin enemmän kuin ehkä vammaisiin ja invalideihin, vaikka en toki heidän asemaansa kadehdikaan. Sitä minä ihmettelen, että puhutaan pelkästään näistä. Kyllä kentältä tulleet yhteydenotot ovat puhuneet paljon vähäosaisista tai vähävaraisista ihmisistä, joilla on vähän tuloja mutta jotka välttämättä tarvitsevat autoa, eivät muuten tänä päivänä pärjää, kun julkiset liikennepalvelut vähenevät koko ajan.

Sitä minä ihmettelen, kun tähän sekoitetaan aluepolitiikkaa, ympäristöpolitiikkaa ja muuta. Eihän tällä verolla ole mitään muuta tarkoitusta kuin valtion köyhään kassaan, Viinasen pussiin, kerätä rahoja, niin kuin on aina ennenkin tällaisilla kerätty, ihan niin kuin charterverolla ja muilla. Niillä ei ole mitään muuta tarkoitusta ohitse tämän kuin saada lisää markkoja, tietty markkamäärä, valtion menoihin. Ei tätä voida verrata millään tavalla aluepolitiikkaan eikä ympäristöpolitiikkaan sillä tavalla kuin täällä on tehty. Tarkoitus on kovin yksinkertainen, minkä vuoksi veroa peritään.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vähän oikaista ed. Backmania, kun hän sanoi, että minä olisin pitänyt tätä käyttömaksua sinänsä oikeana. En sanonut "oikeana" vaan "parempana", kun tiedän, että sen vaihtoehto on polttoaineveron korotus. Kyllä tässä tietysti kyse on aika paljon siitä, mitä ed. Aittoniemi sanoi, että on tarkoitus kattaa valtion budjetin vajetta erilaisilla veroilla ja maksuilla. Siitä syystä en pidä mahdollisena sitä, että lakiehdotus kokonaan hylättäisiin, niin kuin ed. Ukkola ehdotti, koska siitä syntyisi lähes 1 miljardin aukko budjetin tulopuolelle. Sinänsä oman aloitteeni hyväksyminen ei olisi kovin suurta asiaa taloudellisesti merkinnyt, ehkä noin 5—10 miljoonan markan vähennystä ajoneuvoveron tuottoon.

Vielä toteaisin lopuksi, että minun tarkoitukseni ei ole ollut asioita millään ponsilla hoitaa vaan osoittaa valiokunnalle, että invalidien vapauttamiselle autoverosta on eduskunnassa niin paljon kannatusta, että valiokunta voisi ottaa sen vakavasti ja hakea semmoisen menettelytavan, joka on varmasti käyttökelpoinen ja sujuva. Keskustelin asiasta valiokunnan päätöksen jälkeen sekä hallituspuolueiden että oppositio eräiden edustajien kanssa. Kaikki sanoivat minulle, että muotoilu, jonka olen tässä esittänyt, ei toimi, että se ei kelpaa tähän, vaan täytyy olla parempi pykälä. Siksi minusta valiokunnan enemmistöllä olisi tässä ollut avaimet käsissään, että he olisivat voineet sellaisen pykälän muotoilla, että se verosystematiikkaan käy.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy kyllä hitusen ihmetellä ed. Aittoniemen sanoja, kun hän sanoi, että vammaiset saattavat olla hyvinkin varakkaita ja hyvin toimeentulevia eivätkä tarvitse tämmöisiä muutaman satasen helpotuksia. Varmasti on sellaisiakin vammaisia, mutta yleensä olen täällä tottunut siihen, että ed. Aittoniemi puhuu vähäväkisten ihmisten puolesta.

Ei tässä maassa vammaisia pääosin voi pitää kovin hyvätuloisina. Jos siellä jollekin semmoisellekin menee tarran hinnan poisto, joka ei sitä välttämättä tarvitse, en pitäisi sitä ollenkaan niin pahana kuin esimerkiksi sitä, että meillä oli pari päivää sitten verojaostossa käsittelyssä esimerkiksi omaisuusveron muutos, missä puhuttiin omistajayrittäjien omaisuuden verottamisesta, mihin pitää saada useiden kymmenien prosenttien alennus. Kun ed. Aittoniemikin tietää verotuksesta sen verran, että omaisuusveroa eivät tässä maassa maksa köyhät, niin jos hallitukselta löytyy semmoista sosiaalista mieltä, että omaisuusveroa ollaan tuntuvasti alentamassa joiltakin omistajayrittäjiltä ja sitten nähdään huonona ajoneuvoveron helpotuksen antaminen invalideille, niin onhan nyt kyllä aikoihin eletty.

En voi käsittää, että tässä nyt olisi niin hirmuisesta asiasta kiinni, jos tämä vahingossa menisi muutamalle semmoisellekin invalidille tai vammaiselle, joka ei sitä välttämättä tarvitse.

Olen kyllä sitä mieltä, että ed. Aulan aloite on tässä hyvä. Vaikka se pykälä olisi toteutettu täsmälleen semmoisena kuin hän esitti, siinä ei olisi kovin suurta vahinkoa tullut, kun verrataan niihin mokiin, mitä täällä on tehty paljon isompia.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Apukka totesi, on aikoihin eletty. Ensimmäistä kertaa löydän eduskunnasta edustajan, joka syyttää kannattamaansa lakialoitetta populistiseksi. Lakialoitteessa, joka on ed. Aulan nimellä jätetty, on myös ed. Aittoniemen nimi alla. Pidän aika arveluttavana sitä, että pistetään nimi paperiin, jonka takana ei kuitenkaan ole ja jota ryhdytään heti moittimaan täällä salissa sanoen, että voihan sitä kaiken näköistä esitellä, mutta se on populismia.

Aloitteessa on nimenomaan keskustan edustajia erittäin paljon. Kun tässä on yli puolet eduskunnasta, pidän arveluttavana ylipäätään tehdä tällaisia lakialoitteita ja pistää niihin näin paljon nimiä, ellei ole todellinen tarkoitus kyseisillä henkilöillä viedä niitä eteenpäin. Tässä en syytä esimerkiksi ed. Aulaa vaan esimerkiksi niitä, jotka ovat itse verojaoston jäseniä ja joilla olisi ollut mahdollisuus tämä asia hoitaa. Kun puhutaan politiikan moraalista, tällaiset paperit mielestäni heikentävät politiikan moraalia. Sen takia itse en kovin mielelläni yleensä pistä tämmöisiin aloitteisiin nimeä, ellei niillä ole todellista tarkoitusta eikä pelkästään tarkoitus esiintyä julkisuudessa. Tämäkään kritisointi ei koske nyt ed. Aulaa.

Sitä vastoin haluan todeta ed. Aulalle, että kun hän pitää parempana kuitenkin käyttömaksua kuin polttoaineveroa, niin en ymmärrä sitä sen takia, että käsittääkseni ed. Aula on kaikessa pyrkinyt siihen, että täytyy ympäristökysymykset ottaa huomioon ja että sen on kantava periaate oltava politiikassa.

Tämä on vähän samaa kuin pistää esimerkiksi tehtaille tehdasvero riippumatta siitä, kuinka paljon ne päästävät päästöjä ympäristöön. Tässä mielessä mielestäni liikenteelle, myös henkilöautoille, tulevan verotuksen täytyy kohdistua nimenomaan siten käyttöön, että sillä pyritään myös vähentämään sitä käyttöä. Käyttömaksu ei vähennä yhtään käyttöä. Päinvastoin, kun sitä joutuu joka tapauksessa maksamaan, kannattaa ajaa vähän enemmän samaan hintaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä huomautan ed. Backmanille, että jos minä pistän johonkin aloitteeseen nimeni, minä äänestän aina sen puolesta ja olen aina äänestänyt tässä salissa. Samalla tavalla keskeisiä asioita, joihin olen ottanut oppositiossa selvän kannan, myös hallitusryhmän edustajana kannatan. Minä huomautan mm. Valtionrautateiden yhtiöittämistä koskien, että minä äänestin siinä ed. Tennilän hylkäysehdotuksen puolesta, koska minä olen ollut aina vastustamassa yhtiöittämistä Valtionrautateiden osalta, ja minun päätäni ei käännä mikään, eikä tässä ryhmässä ole kukaan yrittänytkään. Tämän tyyppiset puheet, ed. Backman, ovat aivan turhia, mutta kyllähän niitä voi esitellä tietysti, jos haluaa.

Se, että minä analysoin toisten mukana tätä asiaa yleensä, lähtee siitä, että ehkä oikeampi on kuitenkin maksusta vapauttamisen kriteerinä se, miten välttämättä autoa tarvitsee, ja silloin totta kai invalidit ja vammaiset ovat hyvin tärkeässä asemassa. Mutta on paljon muita, jotka ovat äärimmäisen pienituloisia ja julkisen liikenteen kasvavan vähenemisen vuoksi tarvitsevat välttämättä sitä Ladaansa, jota he ovat ehkä kymmenen vuotta pitäneet. Kun he pienistä tuloistaan joutuvat maksamaan käyttömaksun, niin silloin se on perusteetonta. Täytyy laajentaa näkemystä invalidien ja vammaisten ohi myös siihen suuntaan ja minun mielestäni asettaa tulopohja, käytettävissä olevat rahat, perimmäiseksi kriteeriksi.

Minä varmuudella äänestän puolesta, jos ed. Aula tai kuka hyvänsä esittää tätä ehdotusta täällä hyväksyttäväksi, koska minä en koskaan pistä nimeäni turhan takia paperiin. Jos minä olen tyhmyyden tehnyt, minä sitten äänestyksessäkin kannan sen tyhmyyden, jos niikseen on.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Backman kysyi, kuinka voin pitää tätä käyttömaksua parempana kuin polttoaineveron korotusta, koska polttoaineverolla voi olla ympäristöpoliittisia merkityksiä. Näin onkin, mutta minusta ympäristö- ja haittaveroja ei ensisijaisesti voi perustella valtiontaloudellisin, fiskaalisin, näkökohdin, vaan ne täytyy perustella ympäristötavoitteista lähtevin näkökohdin, ja sen takia mielestäni tämä kanta on tässä asiassa johdonmukainen.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Tämän keskustelun aloitti ed. Luukkainen ja mainitsi siinä yhteydessä, että valtiovarainministeriö on kirjeellään ehdottanut lain muuttamista. Siitä syystä tarkistin mietinnön, ja todella täällä mietinnössä näin kerrotaan.

Mikä on voimassa oleva lakien esittämistapa? Hallitusmuodon 18 § sanoo näin: "Oikeus tehdä ehdotuksia uuden lain säätämisestä ja ennestään olevan muuttamisesta, selittämisestä tai kumoamisesta on sekä presidentillä että eduskunnalla." Eduskunnan osuus on valtiopäiväjärjestyksessä tarkemmin säännelty.

Kirje on siis tapa, jota valtiovarainministeriö näyttää edelleen käyttävän, kirjeillä siis muuttaa hallituksen esityksiä. Se ei vastaa tätä hallitusmuodon säädöstä. En nyt kuitenkaan halua suuremmin puhua tästä asiasta, koska hallitus on tehnyt viime vuonna eduskunnalle ehdotuksen hallituksen esitysten täydentämisestä. Eduskunta vain ei ole vielä sitä hallituksen esitystä käsitellyt.

Sen haluaisin todeta, että olen eduskuntakyselyllä viime keväänä ja viime syksynä esittänyt nimenomaan menettelyä, jota nyt ed. Aula mm. lakialoitteellaan on tarkoittanut, eli vammaisten vapauttamista autoverosta, mutta molemmilla kyselykerroilla valtiovarainministeri Viinanen sanoi, että ei käy, ei tipu vammaisille. Ilmeisesti se on se syy, minkä vuoksi nyt valiokunnan enemmistö on päätynyt siihen kantaan, joka mietinnöstä näkyy.

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! En varmasti paljon yli kahden minuutin puhu, mutta sanon kuitenkin täältä korokkeelta, ettei aika lopu kesken.

Ensinnäkin ed. Laine äsken puheenvuorossaan totesi, että hallituksen esityksiä on viime aikoina kirjeillä muutettu ties kuinka monta kertaa. Näin on tehty, mutta kyllähän valtiovarainministeri ja hallituksen jäsenet yleensä sen verran ovelia ovat, etteivät suoraan tee muutosesitystä, vaan niin kuin tässäkin tapauksessa, valtiovarainministeriö ja -ministeri ovat "pyytäneet kunnioittavasti", että tehtäisiin semmoinen ja semmoinen muutos. Eivät ole esittäneet, että näin tehtäisiin, vaan pyytäneet kunnioittavasti, ja aina tuolta jaostoista ja valiokunnista löytyy ihmisiä, jotka nöyrästi näihin pyyntöihin suhtautuvat, niin että tekevät semmoisia muutoksia. Tämän eduskunnan käsissähän nämä kaikki ovat.

Arvoisa puhemies! Itse tähän asiaan lyhyesti. Tämähän on melkoinen sekasikiö koko ajoneuvovero. Niin kuin tässä on jo sanottu, tämä ei ole autovero varsinaisesti, muttei myöskään mikään ympäristövero. Kunhan on sekasikiö, millä kerätään rahaa valtion kassaan. Siltä osin ed. Aittoniemi oli aivan oikeassa. Kun autoveroa alennettiin vuonna 93, tuli valtiolle muutaman sadan miljoonan markan aukko, ja sen vuoksi piti keksiä tämmöinen tuulilasitarravero. Tässä on nyt vain käynyt niin, että tästä verosta on tullutkin vanhojen autojen lisäautovero, eihän tämä mitään muuta ole. Siis nyt peritään huomattavasti enemmän autoilta ajoneuvoveroa näillä tarroilla niiltä, jotka ovat maksaneet aikanaan täyden korkean autoveron, sen takia että voitiin päästää vähän pienemmällä autoverolla nämä uudet autot. Minusta tämä on äärettömän epäoikeudenmukainen niille ihmisille, jotka ajavat kenties kuinkakin vanhalla autolla, josta on aikanaan kaikki autoverot maksettu. Heitä verotetaan vuodesta toiseen lisää, ja tämmöinen vero ei ole kyllä mistään kotoisin.

Toiseksi menen ympäristöpolitiikkaan, mitä täällä on tässä yhteydessä myös puhuttu. Sanon heti alkuun, että myös minä olen sitä mieltä, että ympäristöveroja on saastuttamisen estämiseksi käytettävä. Se on aivan oikea linja, ja näin pitää menetelläkin. Mutta minun mielestäni se, että tarraveron tuotto siirrettäisiin suoraan polttoaineen hintaan, ei ole oikea tapa, jos ei meillä ole minkäänlaisia helpotuksia niille ihmisille esimerkiksi verotuksessa, jotka eivät yksinkertaisesti voi käyttää muuta kuin omaa autoaan. Näitä on tuolla laajoissa maakunnissa, erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa. Täältäkin löytyy niitä, jotka

tekevät semmoista työtä, etteivät pysty missään tapauksessa käyttämään muuta kuin omaa autoaan.

Minun mielestäni ainakin haittaveron tarkoitus on se, että sillä ohjataan liikennettä vähemmän saastuttavaan suuntaan. Eli autoilutapauksessa pitäisi ohjata siihen, että ihmiset eivät käytä omaa autoaan, henkilöautoa, vaan käyttävät julkisia kulkuneuvoja. Sillä laillahan haittaveron pitäisi toimia. Mutta miten ihmeessä se toimii näin, jos ei ole mitään muuta liikennettä olemassa? Sitä minä vain kysyn. Minun mielestäni silloin on oltava esimerkiksi verotuksellisia helpotuksia, joita päinvastoin on kaiken aikaa pienennetty. Nytkin on esimerkiksi oman auton käytön omavastuuta verotuksessa nostettu, menty toiseen suuntaan kokonaan.

Otan ihan esimerkkinä esiin sen, jos ajaa 20 000 kilometriä autolla vuodessa, minkä alle pohjoisessa esimerkiksi tuskin kukaan ajaa, jos ei puhuta museoautoista. Siis meillä ovat matkat sitä luokkaa. Sillä 20 000 kilometrin ajolla maksetaan jo vähintään se määrä, mitä tuulilasitarralla maksetaan. Jos ajat 40 000 kilometriä vuodessa, niin maksat jo tuplaten, 60 000:lla kolme kertaa. Itse esimerkiksi täällä ollessani parhaana vuotena olen ajanut 85 000 kilometriä ihan sen takia, kun en pääse mihinkään muulla kuin omalla autolla, ja siitä tulee yli neljä kertaa tarraveron hinta. Minä en kyllä oikein sitä hyväksy. Itse pystyn ne nyt juuri maksamaan, mutta siellä on moni, joka ajaa pitkää työmatkaa päivittäin, ja minäkö menisin hänelle selittämään, että voi voi, kun sinä saastutat ympäristöä, sinun täytyy nyt maksaa korotettua polttoaineveroa, että näin ei kävisi.

Eihän tämmöisessä ole mitään tolkkua. Siis jos keksitään niille ihmisille, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää julkista kulkuneuvoa, joku verotussysteemi, millä helpotetaan, olen siitä päivästä lähtien valmis kannattamaan haittaveroja ja myöskin polttoaineen voimakkaampaa verottamista. Se siitä aivan lyhyesti.

Sitten vielä mitä tulee ed. Backmanin aloitteeseen veron jaksottamisesta 12 kuukaudelle, se on erittäin kannatettava asia ja johtaa paljon järkevämpään tilanteeseen kuin tämmöinen, jolloin aina kalenterivuosi laukaisee tilanteen. Tämä aiheuttaa esimerkiksi autokaupassa ja muuallakin hankalia tilanteita. Jaksotettu vero olisi huomattavasti parempi.

Vielä lyhyesti lopuksi totean, että olen myöskin ed. Aulan esityksen kannalla ja tulen myöskin yksityiskohtaisessa käsittelyssä äänestämään sen puolesta, että invalideilta ajoneuvovero tarroineen poistettaisiin.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin, että ed. Apukka sieltä ehkä syrjäisimmästä pisteestä, mistä edustajia täällä on, pohdiskelee asiaa tuossa katsannossa. Olisin kuitenkin odottanut, että ed. Apukka olisi nähnyt mahdollisena myöskin sen, että julkista liikennettä, tässä tapauksessa linja-autoliikennettä, olisi yritetty palauttaa edes jossain määrin siihen frekvenssiin, mikä sillä on ollut vielä muutama vuosi sitten.

Nythän tällä hetkellä juuri ollaan katastrofaalisessa pisteessä siinä suhteessa. Nyt ollaan ensi kesänä leikkaamassa vuoroja äärimmäisen rajusti Oulun ja Lapin läänissä pois, ja juuri tämä on se oikea hetki, että valtiovarainvaliokunnassa asianomaiselle momentille linja-autoliikenteen tukemiseen osoitetaan lisää varallisuutta ja samalla hoidetaan tämän veron yhteydessä sen suuntainen ratkaisu, kuin tässä opposition puolella on esitetty, mutta toisaalta pidetään huoli siitä, että linja-autoliikenne siellä säilyy.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aivan lyhyesti voin ed. Pulliaiselle sanoa, että viime vuonna vastaavaa lakiesitystä käsiteltäessä muistaakseni esitin juuri sellaista lausumaa, että pitäisi julkista liikennettä lisätä, jolloin ihmisille tulisi myöskin mahdollisuus käyttää muita kulkuneuvoja kuin vain ja ainoastaan omaa autoa, joka on se saastuttavin vaihtoehto. Mutta ed. Pulliainenkin tietää, että täällä joissakin asioissa turhautuu eikä viitsi jatkuvasti tehdä täsmälleen samaa esitystä, jos ei sitä saa täällä muutamalla kertaa lävitse.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Jos ei tietäisi, mistä puhutaan, ei varmasti tietäisi, toisin sanoen ei tietäisi, että puhutaan auton käyttömaksusta, joka on säädetty sen takia, että Viinasen kassa tarvitsee lisää rahaa.

Mitä tulee siihen, kun ed. Laine sanoi, että hänellä on ollut kirjallinen kysymys, minullakin on parastaikaa sisällä kirjallinen kysymys, jossa valtiovarainministeriöltä kysellään tätä asiaa juuri siltä pohjalta, mitä minä tarkoitin. Minulla on muutamia ollut tässä vuosien aikana näitä kirjallisia kysymyksiä. Tähän aiheen antoi minulle eräs rajamäkeläinen mies, jolla oli kolme murhetta, ensinnäkin se, että viinakauppa on siirretty Rajamäeltä Klaukkalaan, vaikka Raja-

mäellä on viinatehdas. Toinen oli se, että jos televisiolupien hintoja nostetaan, miksei häntä, joka saa 2 500 kuukaudessa rahaa ja jolla välttämättä ei ole mitään muuta iloa kuin se televisio, voida vapauttaa. Kolmas oli juuri kysymys siitä, miksi häneltä, joka ei pääse mihinkään sieltä korvesta ilman sitä autoa, vaikka hän ei ole vammainen eikä invalidi, peritään tällaista käyttömaksua, kun olisi tärkeätä, että se häneltä poistettaisiin nimenomaan siitä syystä, mitä minä olen korostanut täällä, eikä pelkästään invaliditeetin ja vammaisuuden vuoksi.

Mitä valtiovarainministeriö vastaa? Se ei vastaa paljon mitään tähän asiaan. Sen tietää. Mutta totesin juuri oman näkemykseni pohjalta, että oleellista ovat auton tarve ja käytettävissä olevat varat. On tärkeätä, millä perusteilla tästä maksusta voitaisiin vapauttaa, eikä puhtaasti ja pelkästään vammaisuuden tai invaliditeetin perusteella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

10) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 (HE 297)

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80 (HE 257)

12) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16 (HE 182)

13) Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 3 (HE 183)

14) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26 (HE 185)

15) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 36 (HE 188)

16) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40 (HE 208)

17) Talousvaliokunnan mietintö n:o 41 (HE 264)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.25.

Täysistunto lopetetaan kello 20.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen